

Nr 25

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1955/56 beräkna dels (p. 112) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 200 000 000 kronor, dels (p. 114) till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 32 500 000 kronor, dels (p. 91) till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 31 mars 1955 avlåten till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 180, under åberopande av bilagt utdrag av protokollet över jordbruksärenden för samma dag framlagt de förslag till åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, vilka i huvudsak framgår av följande i propositionen lämnade sammanfattning.

Sedan överenskommelse träffats mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedd förhandlingsdelegation, å andra sidan, angående grunderna för prissättningen på jordbrukets produkter under regleringsåret den 1 september 1955—den 31 augusti 1956, har Kungl. Maj:t den 25 mars 1955 meddelat beslut i prisfrågan.

Till ledning för prisöverenskommelsen har som vanligt legat en av kalkylsakkunniga upprättad kalkyl över jordbrukets inkomster och kostnader. Vidare har hänsyn tagits till den höjning av jordbrukets kostnader, som har kunnat beräknas bli en följd av förhandlingarna om nya kollektivavtal för lantarbetare och andra arbetargrupper. Prisöverenskommelsen innebär i huvudsak, att jordbruket skall, utöver de i kalkylen redovisade inkomsterna, tillföras en inkomstökning i form av prishöjningar till ett belopp av i runt tal 290 miljoner kronor. Prishöjningsbeloppet, jämfört med i kalkylen upptagna belopp, fördelar sig med 19 miljoner kronor på brödsäd, 8 miljoner kronor på matpotatis, 107 miljoner kronor på konsumtionsmjölk, 7 miljoner kronor på grädde, 5 miljoner kronor på ost, 11 miljoner kronor på ägg samt 132 miljoner kronor på kött och fläsk.

I propositionen framlägges vidare, såvitt nu är i fråga, förslag till förordningar angående förbud mot viss användning av denaturerad spannmål, an-

gående slaktdjursavgift samt om upphävande av förordningarna angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m. och om skatt å kli.

Spannmålskreditfonden föreslås skola upphöra med utgången av innevarande budgetår.

Medelsbehovet för prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under budgetåret 1955/56 beräknas till 189 miljoner kronor, därav cirka 182 miljoner kronor till allmänt mjölkpristillägg, extra mjölkpristillägg i vissa delar av landet samt leveranstillägg, 1,7 miljoner kronor till stöd åt odlingen av lin och hampa, 1 miljon kronor till fraktbidrag för fodersändningar till Västerbottens och Norrbottens län samt 4 miljoner kronor till diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. På grund av förefintliga reservationer från innevarande och tidigare år beräknas anslagsbehovet till de prisreglerande åtgärderna till 169 miljoner kronor. Vidare begäres ett förslagsanslag på 14 miljoner kronor till omkostnader för statlig lagerhållning av vissa jordbruksprodukter m. m. samt medgivande att för samma ändamål använda en beräknad reservation på det för budgetåret 1954/55 anvisade reservationsanslaget till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet. Därjämte äskas till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. ett reservationsanslag av 1,1 miljoner kronor.

Bemyndigande begäres även att av prisregleringsanslaget för innevarande budgetår få utbetala prisfallsersättning till vissa kvarnar m. fl.

Införselavgifter på fettvaror m. m. beräknas tillföra riksstatens inkomstsida 56 miljoner kronor under budgetåret 1955/56. Vidare beräknas titeln Diverse kapitalfonder komma att tillföras ett belopp av cirka 2,2 miljoner kronor, utgörande ränteinkomster på kapitalanslagen för lagring av jordbruksprodukter och för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö.

Kungl. Maj:t har i enlighet med vad sålunda anförts föreslagit riksdagen att

I. medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att, såvitt angår försäljning för inhemsk förbrukning, fastställa priser på brödsäd och oljevaxter av 1956 års skörd i enlighet med i propositionen angivna grunder;

III. å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 169 000 000 kronor;

b) till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor;

c) till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* ett reservationsanslag av 1 100 000 kronor;

IV. medge, att det å riksstaten för budgetåret 1954/55 anvisade reservationsanslaget till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet må under budgetåret 1955/56 användas för täckande av förluster, som hos Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, och statens jordbruksnämnd uppkommer vid försäljning och nedskrivning av beredskapslager av brödsäd och mjöl;

V. bemyndiga Kungl. Maj:t att av anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1954/55 till vissa kvarnar m. fl. utbetala ersättning för prisfall på brödsäd i enlighet med i propositionen angivna grunder;

VI. besluta, att spannmålskreditfonden skall avvecklas med utgången av budgetåret 1954/55;

VII. antaga, såvitt nu är i fråga, vid propositionen fogade förslag till

a) förordning angående förbud mot viss användning av denaturerad spannmål;

b) förordning om upphävande av förordningen den 29 maj 1933 (nr 234) angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m.;

c) förordning angående upphävande av förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli;

d) förordning angående slaktdjursavgift.

Ifrågavarande författningsförslag är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning angående förbud mot viss användning av denaturerad spannmål

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har råg eller vete genom färgning eller annorledes denaturerats för foderändamål på grund av föreskrift, som meddelats av Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, av statens jordbruksnämnd, må dylik vara icke användas för tillverkning av annan produkt än kreatursfoder och ej heller som utsäde.

2 §.

Den som bryter mot bestämmelserna i 1 § eller saluhåller eller försäljer produkt, som tillverkats i strid mot nämnda bestämmelser, straffes med dagsböter, där han insett eller bort inse, att den vara med vilken han tagit befattning varit denaturerad eller tillverkats av denaturerad spannmål.

Husbonde ansvarar för förseelse, som i första stycket avses, om den begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseel-

sen begången av honom själv, därest ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1955.

Genom förordningen upphäves förordningen den 24 maj 1934 (nr 180) angående villkor i vissa fall för införsel av fodermedel samt förbud mot viss användning av denaturerad spannmål.

Förslag

till

förordning om upphävande av förordningen den 29 maj 1933 (nr 234) angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m.

Härigenom förordnas, att förordningen den 29 maj 1933 angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m. skall upphöra att gälla med utgången av juni 1955.

Förslag

till

förordning angående upphävande av förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli

Härigenom förordnas, att förordningen den 24 maj 1934 om skatt å kli skall upphöra att gälla med utgången av juni 1955.

Förslag

till

förordning angående slaktdjursavgift

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

För upprätthållande av prisregleringen för köttvaror skall, i den mån Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd så förordnar, viss avgift (*slaktdjursavgift*) enligt vad nedan sägs upptagas *dels* för kött och fläsk, som blivit vid offentligt slakthus, kontrollslakteri eller kommunal köttbesiktningsbyrå godkänt vid besiktning enligt lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakt-

hus eller kungörelsen den 30 november 1934 (nr 559) angående kontrollslakterier, dels för levande hästar, nötkreatur och svin, vilka för slakt utföras ur riket.

2 §.

Vid bestämmande av slaktdjursavgiftens storlek skall iakttagas, att avgiften högst må utgöra

vid *slakt*, räknat för hel kropp, för häst och för sådant nötkreatur, som efter nedslaktningen väger minst 150 kilogram, femton kronor samt för nötkreatur med lägre vikt (kalv) och för svin åtta kronor ävensom

vid *utförsel av levande djur* för häst och för sådant nötkreatur, som väger minst 300 kilogram, femton kronor samt för nötkreatur med lägre vikt (kalv) och för svin åtta kronor.

Slaktdjursavgift skall icke utgå för levande djur, vilket landvägen annorledes än å järnväg utföres för gränsbefolkningens räkning eller som utföres under sådana förhållanden, att enligt 4 § första stycket förordningen den 6 juni 1952 (nr 365) angående reglering av utförseln av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. utförseltillstånd icke erfordras.

Jordbruksnämnden åger från avgiftsskyldigheten medgiva undantag, där så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes skäligt.

3 §.

1 *mom.* Uppbörd av slaktdjursavgift för kött och fläsk, som besiktigats vid offentligt slakthus eller kommunal köttbesiktningsbyrå, skall omhändervhas av det samhälle, genom vars försorg köttbesiktningen ägt rum.

För erläggande av slaktdjursavgift för kött och fläsk, som besiktigats vid kontrollslakteri, ansvarar slakteriinrättningens innehavare.

2 *mom.* Utförsel ur riket av levande djur av det slag, för vilket slaktdjursavgift enligt meddelat förordnande skall utgå, må ej äga rum utan att för tullmyndigheten företes

antingen bevis, utfärdat av den myndighet Kungl. Maj:t därtill bemyndigar, att djuret icke är avsett för slakt, eller ock

bevis att slaktdjursavgift för djuret erlagts eller att befrielse från avgiften meddelats av jordbruksnämnden.

4 §.

Slaktdjursavgift skall erläggas i den ordning jordbruksnämnden bestämmer.

Slaktdjursavgift för kött och fläsk må, där den icke inbetalas i föreskriven ordning, på framställning av jordbruksnämnden omedelbart utmätas med det belopp, vartill nämnden efter verkställd undersökning fastställer densamma.

5 §.

Medel, vilka inflyta genom upptagande av slaktdjursavgift, skola enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter användas till täckande av kostnader i samband med jordbruksregleringen.

6 §.

Det åligger styrelse för offentligt slakthus, kommunal köttbesiktningsbyrå och innehavare av kontrollslakteri att, i den mån jordbruksnämnden så föreskriver och i enlighet med de närmare föreskrifter jordbruksnämnden meddelar,

dels till ledning vid fastställande av slaktdjursavgift lämna nämnden regelbundna deklARATIONER angående besiktningen av kött och fläsk,

dels i övrigt lämna regelbundna uppgifter angående besiktning rörelsen och på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud i rörelsen förda anteckningar jämte därtill hörande handlingar.

7 §.

Jordbruksnämnden eller dess ombud äger att, för kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna i denna förordning och med stöd därav givna föreskrifter, hos företag som avses i 6 § verkställa undersökning av lokal, vari slakt bedrivs, ävensom därtill hörande lagerlokaler.

8 §.

Vad som inhämtats av handling, som avgivits eller tillhandahållits på grund av stadgande i 6 §, eller vid kontroll av lokaler enligt 7 §, må ej yppas i vidare mån än ärendets beskaffenhet kräver; dock må deklaration, på sätt Kungl. Maj:t förordnar, för statistisk bearbetning utlämnas till ämbetsmyndighet eller tjänsteman, åt vilken Kungl. Maj:t uppdrager utförandet av sådan bearbetning.

9 §.

Underlåter någon att lämna uppgifter enligt vad som stadgas i 6 §, eller vägrar någon att i enlighet med föreskrifterna i samma paragraf tillhandahålla jordbruksnämnden eller dess ombud där omförmäld handling, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes, där gärningen innebär fara i bevishänseende men ej enligt allmän lag är belagd med straff, den som uppsåtligen giver oriktigt eller ofullständigt innehåll åt i 6 § avsedda uppgifter. Sker sådan förseelse utan uppsåt men av grov oaktsamhet, vare straffet dagsböter.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration till ledning vid fastställande av allmän avgift lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Om straff för vägran att lämna tillträde för undersökning enligt 7 § stadgas i allmänna strafflagen.

10 §.

Bryter någon mot den i 8 § stadgade tystnadsplikten, dömes, där han ej för brottet är underkastad ansvar enligt allmänna strafflagen, till dagsböter eller fängelse.

11 §.

Husbonde ansvarar för sådan i 9 § första eller andra stycket omförmäld förseelse, som förövas av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

12 §.

Brott, varom i 10 § sägs, må, där det icke skall straffas enligt allmänna strafflagen, av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsägande.

13 §.

Vägrar någon att lämna jordbruksnämnden eller dess ombud tillträde till lokal för verkställande av undersökning enligt 7 § eller att på anfordran tillhandahålla nämnden eller dess ombud anteckningar eller handling, som avses i 6 §, eller underlåter någon att i föreskriven ordning avlämna där avsedd deklaration eller uppgift, må jordbruksnämnden förelägga honom lämpligt vite.

Länsstyrelse äger utdöma vite enligt denna paragraf.

14 §.

Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av denna förordning meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1955.

Genom förordningen upphäves förordningen den 5 juni 1953 (nr 376) angående slaktdjursavgift.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1. I: 513 av herr *Andersson, Lars* samt II: 635, likalydande, av herr *Larsson* i Hedenäset, vari hemställts, att riksdagen måtte till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 174 000 000 kronor samt besluta, att härav 36 000 000 kronor med beaktande av vad i motionerna anförts måtte utgå till extra mjölkpristillägg;

2. I: 519 av herr *Spetz* samt II: 645, likalydande, av herr *Svensson* i Ljungskile, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en utredning av möjligheterna att på lång sikt lösa den svenska mjölkhushållningens avsättningsproblem samt att möjligheten att exportera torrmjök till underutvecklade länder och övriga synpunkter som framförts i motionerna därvid måtte beaktas;

3. I: 520 av herrar *Ohlon* och *Sundelin* samt II: 644, likalydande, av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta

a) att bygdekvarnarna från och med nästa regleringsår befrias från förmalningsavgift vid s. k. löneförmalning;

b) dels att importavgift på spannmål och oljekraftfoder respektive avgift på inom landet tillverkat oljekraftfoder icke bör utnyttjas till att höja detaljpriset på oljekraftfoder över 43 kronor per deciton, ej heller för importerad foderspannmål över 40 kronor per deciton;

dels att Kungl. Maj:t må av clearingkassan för fettråvaror disponera högst 7 miljoner kronor för att sänka avräkningspriset på svenskt oljekraftfoder, i den mån den nu använda standardiserade blandningen av oljekraftfoder ej därigenom nedbringas under 43 kronor per deciton;

dels slutligen att jordbruksregleringen i övrigt med beaktande av vad i motionerna anförts måtte handhas så, att en otillfredsställande prisutveckling för svensk foderspannmål motverkas;

c) att fraktbidragen för fodersändningar till vissa delar av norra Sverige måtte utgå med oförändrade belopp under nästa regleringsår;

d) att regleringsavgifterna på margarintråvaror skall sänkas med belopp, som möjliggör en sänkning av margarinet i fabriktionsledet med 35 öre; samt

e) att Kungl. Maj:t vid tillämpning av gällande förordning om använd-

ning av svenskt oljefrö icke måtte fastställa kostnadshöjande bestämmelser rörande margarintillverkningen, vilka icke är erforderliga för fullgörande av det statliga stödet till den inhemska oljeväxtodlingen;

4. I: 521 av herr *Persson, Helmer, m. fl.* samt II: 648, likalydande, av herr *Holmberg m. fl.*, vari hemställts att

dels riksdagen, med godkännande i övrigt av överenskommelsen om pris-sättningen på jordbrukets produkter under regleringsåret 1 september 1955—31 augusti 1956 måtte besluta

a) att ej godtaga den överenskomna höjningen med 2 kronor per deciton av de tidigare fastställda sänkta priserna för vete och råg;

b) att till överenskommelsen foga ett uttalande av innebörd, att de kostnadsökningar respektive inkomstminskningar, som sammantagna låter sig inrymmas i den s. k. 4-procentregeln, ej får föranleda prishöjningar; samt

c) att i enlighet därmed ej godtaga punkten 7 i den del, som uttryckes i bisatsen »oavsett 4-procentregeln»;

dels riksdagen måtte besluta

a) att utöver det i propositionen nr 180 angivna nettobeloppet för statens kostnader för prisregleringar på livsmedelsområdet, ett ytterligare belopp av 90 miljoner kronor ställes till förfogande, avsett att intill den 31 december 1955 täcka överenskomna inkomsthöjningar på 270,5 miljoner kronor medelst subventioner;

b) att det belopp, som i propositionen förutses till extra mjölkpristillägg i norra Sverige, höjes från 31 miljoner kronor till 62 miljoner kronor i syfte att under regleringsåret 1955/56 möjliggöra en fördubbling av de utgående extra mjölkpristillägen;

5. I: 522 av herr *Franzén m. fl.* samt II: 647, likalydande, av herr *Svensson i Stenkyrka m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte uttala, att frågan om fördelningen av prishöjningen på standardiserad konsumtionsmjölk mellan de olika mejerierna må avgöras av Svenska mejeriernas riksförening på sätt, som befinnes lämpligt, utan hinder av vad i propositionen nr 180 och jordbruksnämndens skrivelse i detta avseende uttalats;

6. I: 523 av herr *Larsson, Sigfrid*, och herr *Franzén* samt II: 642, likalydande, av herr *Börjesson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte medge jordbrukets förhandlingsdelegation rätt att upptaga förhandlingar om kompensation åt jordbruket för de ökade räntekostnaderna;

7. I: 524 av herr *Franzén* och herr *Johansson, Theodor*, samt II: 646, likalydande, av herr *Svensson* i Vä, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att frågan om undantagande av den s. k. löneförmalningen från skyldighet till förmalningsavgift må prövas i enlighet med vad i motionerna anförts samt att ifrågavarande förmalning, därest genom utredning så befinnes möjligt, undantages från avgiftsskyldighet.

Beträffande de skäl, som motionärerna anför till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till framställningen i motionerna.

Vidare har till utskottet inkommit en den 1 maj 1955 dagtecknad skrift från representanter för styrelserna i Veinge m. fl. mejeriföreningar, var yrkats att utskottet måtte beakta de i skriften framförda synpunkterna beträffande utjämning av prishöjningen på mjölk under tiden april—augusti 1955.

I propositionen har lämnats en närmare redogörelse för *dels* prissättningen på jordbrukets produkter för regleringsåret 1954/55 (s. 14—18), *dels* förkalkylen rörande jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1955/56 (s. 18—35), *dels* överläggningar mellan jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer om prissättningen (s. 35—42), *dels* jordbruksnämndens förslag angående jordbruksregleringen under regleringsåret 1955/56 (s. 42—115), *dels* remissyttranden (s. 115—118), *dels* Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan (s. 118—119), *dels* framställning av Föreningen Sveriges spisbrödsfabrikanter och Svenska bygdekvarnars riksförbund rörande prisfallsersättning för brödsäd åt vissa kvarnar och spisbrödsfabriker med kvarn (s. 119—123). Därjämte har vid propositionen fogats promemorior med översikt över hittills vidtagna regleringsåtgärder på jordbrukets område m. m. Utskottet torde i angivna delar få hänvisa till propositionen.

Departementschefen

Departementschefen har, såvitt nu är i fråga, anfört följande.

»Allmänna synpunkter

Utvecklingen under 1954 har varit gynnsam för stora delar av vårt näringsliv. Goda konjunkturen utomlands har betytt förbättrade avsättningsförhållanden för våra exportvaror. Produktionen inom bland annat skogs- och verkstadsindustrien har utvidgats, och vår utrikeshandel har kunnat öka starkt. Samtidigt har emellertid en del konsumtionsvaruindustrier haft att under året kämpa med vissa avsättningssvårigheter. Vidare har utvecklingen inom jordbruket varit mindre gynnsam. Tidigare gjorda prognoser beträffande denna näringsgren har visat sig vara alltför optimistiska, bland annat beroende på omfattande skador på 1954 års skörd. Enligt den i februari i år upprättade kalkylen över jordbrukets inkomster och kostnader väntas jordbrukets produktionsvolym 1954/55 bli ungefär 6 procent lägre än vad man antog i den kalkyl, som våren 1954 utgjorde utgångspunkten för prissättningen. Samtidigt har jordbrukets kostnader blivit högre än vad man tidigare räknat med. Bortser man från arbetskostnaderna, redovisar den senaste kalkylen för övriga kostnadsposter en stegring med ungefär 180 miljoner kronor eller 10 procent i förhållande till vårkalkylen 1954. Medan stora befolkningsgrupper utanför jordbruket har kunnat förbättra sin inkomststandard, har sålunda jordbrukarnas inkomster beskurits till följd av minskad produktion och stigande kostnader.

Frågan om jordbruksbefolkningens inkomstläge i förhållande till inkomstläget för andra jämförliga befolkningsgrupper har nyligen behandlats i jordbruksprisutredningens betänkande. Jag skall här ej närmare beröra spörsmålet, huruvida den åsyftade inkomstutjämningsen har kunnat åstadkommas under de gångna åren. Utredningens beräkningar har nu behandlats av remissinstanserna, och jag har för avsikt att i annat sammanhang närmare gå in på denna fråga. Emellertid är det tydligt att, oavsett om inkomstutjämningsen har ägt rum eller ej, jordbruksbefolkningens inkomstläge har avsevärt förbättrats sedan förkrigstiden. Jag har dock ej för avsikt att här gå in på den av jordbruksnämnden berörda frågan om de vägar, på vilka förbättringen kunnat uppnås.

De senaste årens prisnedgång på den internationella marknaden har medfört, att producentpriserna i Sverige numera är icke obetydligt högre än de priser, som tillämpas vid internationell handel. Såsom jag påpekat i propositionen 1954:180 innebär detta ej, att våra producentpriser är högre än i flertalet andra länder. En jämförelse mellan våra och utlandets producentpriser visar i stället, att den inhemska prisnivån i åtskilliga fall är lägre än utlandets och att den i Västeuropa genomgående underskrides endast i de utpräglade exportländerna Danmark och Nederländerna. Det är nämligen kännetecknande för den internationella livsmedelsmarknaden, att export- och importpriserna väsentligt understiger inlandspriserna. Detta var på grund av den allmänt utbredda protektionismen förhållandet redan under 1930-talet. Under 1940-talets bristår var visserligen motsatsen fallet, men man var även då hela tiden medveten om att en återhämtning av jordbruksproduktionen så småningom skulle leda till en återgång till tidigare förhållanden. Det stod följaktligen klart, att ett icke oväsentligt prisstöd skulle krävas för att bereda jordbrukets folk skäligen inkomster.

Prisnedgången på den internationella marknaden har under senare år varit mycket kraftig. En av nämnden anförd indexserie antyder, att export- och importpriserna på jordbruksprodukter från 1951/52 till 1954/55 har reducerats med omkring 14 procent. Under 1952/53 sjönk nämnda priser med 5 procent i förhållande till närmast föregående år, medan prisnedgången mellan åren 1952/53 och 1953/54 var något starkare. Under 1954/55 beräknas en ytterligare prisnedgång med närmare 4 procent. Priserna ligger nu i det närmaste i nivå med priserna före Koreakrigets utbrott.

Den internationella prisutvecklingen för jordbruksprodukter har på många håll ingett stark oro. Det förhåller sig nämligen så, att den internationella handeln med vissa jordbruksprodukter är så pass begränsad, att man såvitt angår dessa varor icke med fog kan tala om en världsmarknad eller om världsmarknadspriser. Detta förhållande gäller framför allt i fråga om animalieprodukterna. För dylika produkter kan även relativt begränsade förskjutningar i utbudet eller efterfrågan utmynna i starka prissvängningar. Vidare har man på senare år i skilda sammanhang observerat de risker, som den begränsade och av vittgående nationella skyddsåtgärder präglade internationella jordbruksmarknaden är utsatt för. Den allmänt härskande

protektionismen medverkar uppenbarligen till ökade överskott dels genom höjning av produktionen, dels genom en begränsning av konsumtionen. Genom att söka få till stånd en friare internationell handel med jordbruksvaror och därmed en bättre internationell arbetsfördelning på detta område, har man velat begränsa dessa risker. Jag vill här främst hänvisa till det arbete, som bedrivs inom ramen för Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) och det internationella tull- och handelsavtalet (GATT). De nyligen förda diskussionerna i samband med en eventuell revision av GATT har emellertid visat, att flertalet länder med hänsyn till sin interna jordbrukspolitik icke är villiga att minska det nu utgående gränsskyddet för jordbruksprodukter. Å andra sidan torde man icke behöva räkna med någon utvidgning av detsamma. Någon genomgripande ändring på den internationella handelns område synes sålunda knappast vara att påräkna under den närmaste framtiden.

Nämnden framhåller, att man ej bör bortse från vissa moment, som tyder på att priserna på den internationella marknaden på längre sikt kan utsättas för ett icke obetydligt tryck. Det är också tydligt, att åtskilligt kan synas tala för att prisnedgången på den internationella marknaden kan komma att fortsätta. Emellertid torde riskerna för ett kraftigt och genomgripande prisfall för närvarande icke vara överhängande. Jag vill instämma i vad nämnden anfört i fråga om de amerikanska överskottslagren av jordbruksprodukter. Ingenting tyder på att de försäkringar, som givits om en försiktig avveckling av dessa överskott, icke skulle vara allvarligt menade. Det är dock å andra sidan klart, att avvecklingen av de stora lagerkvantiteterna i viss mån måste påverka den internationella prisutvecklingen.

Man måste vidare vara beredd på att produktionen i en del västeuropeiska länder kan komma att stiga starkt under de kommande åren. Vi har i vårt land sett hur ett bättre utnyttjande av resurserna och en allmän effektivisering kan leda till en kraftigt ökad produktivitet. I många av de länder, som det här är fråga om, är de naturliga produktionsförutsättningarna ingalunda sämre än hos oss, samtidigt som jordbruket bedrivs i betydligt ålderdomligare former än i Sverige exempelvis på 1930-talet. De slumrande produktionsresurserna i sådana länder är mycket betydande. Åtskilliga tecken tyder på att i många västeuropeiska länder en effektivisering är på väg, vilken kan få en betydande produktionsstegring till följd. I vilken utsträckning den ökade produktionen kan absorberas av ökad förbrukning är självfallet svårt att bedöma.

Jag har förut anfört, att riskerna för ett kraftigt och genomgripande prisfall på den internationella marknaden för närvarande icke synes överhängande. Detta innebär ej, att priserna icke ytterligare kan komma att pressas nedåt under trycket av en stigande överskottsproduktion. Emellertid medför det målmedvetna jordbruksstödet i olika länder, att man allmänt kommer att göra sitt yttersta för att undvika sådana prisfall, som förekom, när överskottsprodukterna i början av 1930-talet kastades ut på den internationella marknaden. Det nu sagda gäller givetvis under förutsättning att

överproduktionen icke blir så stor att länder, som är finansiellt sämre ställda än Amerikas Förenta stater, helt kommer att sakna möjlighet att bemästra situationen. Med hänsyn till att mindre gårdar i hög grad dominerar det europeiska jordbruket och att dessa främst är inriktade på animalieproduktion, synes riskerna för en överskottskris vara störst på animalieområdet.

Som förut nämnts, har jordbruksprisutredningen nyligen slutfört sitt uppdrag i fråga om en översyn av formerna för prissättningen på jordbruksprodukter. De i utredningens betänkande framlagda förslagen har nu behandlats av remissinstanserna, och jag har för avsikt att snart i annat sammanhang få anmäla frågan om de ändringar av prissättningsystemet, som den verkställda översynen kan komma att föranleda. I avvaktan härpå torde prissättningen för produktionsåret 1955/56 böra ske i hittillsvarande former.

Liksom tidigare har även i år upprättats en prognoskalkyl rörande jordbrukets inkomster och kostnader under det kommande regleringsåret. Kalkylen har som vanligt utarbetats av kalkylsakkunniga och godkänts av jordbruksnämndens råd.

Beräkningen av arbetskostnaderna i jordbrukskalkylen har, såsom jag påpekat bland annat i propositionen 1952:176, varit förknippad med särskilda svårigheter. I år har kalkylsakkunniga ansett sig icke kunna taga ställning till frågan, vilken nedgång i arbetsvolymen man bör räkna med i kalkylen. Då betydande skillnader föreligger mellan den nedgång, som olika statistiska material utvisar, har de sakkunniga i stället redovisat olika alternativ i fråga om arbetsvolymen. Räknar man, liksom fallet har varit under de senaste åren, med en årlig minskning av arbetsvolymen med 3 procent, blir underskottet i kalkylen ej mindre än 284 miljoner kronor. Därvid har för hela jordbrukets arbetskraft räknats med en lön enligt det vid tiden för beräkningen gällande kollektivavtalet för lantarbetare. Den i mars i år beslutade lönehöjningen har sålunda icke beaktats. Vid antagande av en nedgång i arbetsvolymen med 4 procent blir det på motsvarande sätt beräknade underskottet 169 miljoner kronor, medan antagandet av en nedgång med 5 procent ger ett underskott på endast 58 miljoner kronor. Tillgodoräknar man i kalkylen hela jordbrukets arbetskraft den senaste höjningen av lantarbetarlönen, stiger de sålunda beräknade underskotten med i runt tal 250 miljoner kronor.

Den uppgjorda kalkylen har tjänat till ledning för prissättningen på jordbrukets produkter under regleringsåret 1955/56 enligt en mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation den 16 mars 1955 ingången överenskommelse. Hänsyn har därvid även tagits till den höjning av jordbrukets kostnader, som var att emotse, sedan förhandlingarna om nya kollektivavtal för lantarbetare och andra arbetargrupper avslutats. Överenskommelsen har den 25 mars 1955 godkänts av Kungl. Maj:t. Den innebär bland annat, att jordbruket skall tillföras en inkomstökning i form av prishöj-

ningar till ett belopp av i runt tal 290 miljoner kronor. De förhållandevis största prishöjningarna gäller kött och fläsk samt konsumtionsmjölk. Beträffande brödsäd har överenskommit om en mindre prissänkning än vad som preliminärt beslutades sommaren 1954. Eftersom det nya kollektivavtalet för lantarbetarna skall tillämpas redan från och med den 1 januari 1955, skall jordbruket i enlighet med föregående års prisöverenskommelse erhålla viss kompensation härför dels genom en höjning av priset på konsumtionsmjölk redan från och med den 1 april 1955, dels genom att för kött och fläsk en högre prisnivå än den, som förutsatts i överenskommelsen, skall tillämpas redan under innevarande år. För den sänkning av sockerbetspriset, som överenskommit vid nyligen avslutade förhandlingar med betodlarna, äger jordbruket enligt överenskommelsen påkalla en justering för att täcka det därav föranledda inkomstbortfallet i kalkylen. Vid stigande världsmarknadspriser har vissa justeringsmöjligheter i fråga om inlösenpriserna för vete och råg samt grundpriserna för oljeväxtfröer förutsatts i överenskommelsen. Vidare innebär överenskommelsen bland annat, att den s. k. 4-procentregeln skall tillämpas även under det kommande regleringsåret. Omräkning av kalkylen skall, såvitt sådan begäres av nämnden eller förhandlingsdelegationen, ske under november 1955 på grundval av skörde-rapporterna den 15 oktober och icke såsom föregående år under augusti på grundval av skörde-rapporterna den 15 juli.

De i överenskommelsen beslutade prishöjningarna beräknas medföra en stegring av socialstyrelsens levnadskostnadsindex med 0,9 procent. Mot bakgrunden av de vid årets avtalsrörelse beslutade lönehöjningarna är sålunda prishöjningen på jordbruksprodukter ur konsumenternas synpunkt relativt begränsad. Som bland annat framgår av vissa av nämnden anförda beräkningar, torde prishöjningarna, eftersom de främst hänför sig till animalieprodukterna, medföra en starkare inkomstförbättring för det mindre än för det större jordbruket. Såväl i fråga om fördelningen av prishöjningarna som i övriga hänseenden synes prisöverenskommelsen utgöra en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och torde därför böra godkännas.

Den för det kommande regleringsåret träffade prisöverenskommelsen bör, i enlighet med vad som tidigare gällt, icke utgöra hinder för nämnden att vidtaga av försörjningsläget eller marknadsförhållandena påkallade justeringar av priserna. Liksom tidigare bör dock dylika justeringar om möjligt avvägas så, att relationen mellan inkomst- och kostnadssumman i kalkylen icke påverkas. Därvid bör också eftersträvas, att justeringarna medför minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare. Innan beslut fattas om dylika justeringar, bör överläggningar på lämpligt sätt äga rum med jordbrukets organisationer. Enligt en protokollsanteckning till prisöverenskommelsen skall nämnden även upptaga förhandlingar med förhandlingsdelegationen, om fråga uppkommer om ändring av nuvarande regler för fastställande av regleringsavgiften på feltråvaror.

Jag vill vidare erinra om att förhandlingsdelegationen liksom för innevarande år gjort förbehåll om att oavsett 4-procentregeln få upptaga för-

handlingar med nämnden om kompensation till följd av löneökningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra arbetargrupper.

I anslutning till vad som gällt under senare år torde Kungl. Maj:t även nästa år böra äga befoget att inom den anslagsram, som kan komma att anvisas, handha jordbruksregleringen enligt här angivna riktlinjer och vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i densamma. Skulle det befinnas erforderligt att taga i anspråk statsmedel utöver vad som redan ställts till förfogande, bör frågan självfallet underställas riksdagen. Kungl. Maj:ts nämnda befoget torde böra gälla hela det kommande regleringsåret.

Efter denna redogörelse för min allmänna inställning till de föreliggande spörsmålen torde jag få övergå till att behandla de grunder, som för nästa regleringsår synes böra tillämpas beträffande jordbruksregleringen.

Brödsädsregleringen

Vid 1953 års riksdag beslöts, att garantipriserna på brödsäd i sin dåvarande obegränsade omfattning skulle slopas från och med 1954 års skörd. I enlighet därmed godkändes vidare principen, att jordbrukarna själva skulle bära ansvaret för en eventuell överskottsproduktion av brödsäd. Med anledning härav utarbetade en av jordbruksnämnden tillsatt kommitté ett förslag till regleringssystem, vilket i huvudsak godtogs av 1954 års riksdag.

Det nya regleringssystemet för brödsäd innebär i princip, att de av staten fastställda garantipriserna för vete och råg icke som tidigare skall gälla för hela avsalukvantiteten utan endast för så stor del därav, som kan avsättas för human konsumtion inom landet. Ansvaret för avsättningen av överskottsproduktionen skall åvila den av berörda näringsorganisationer bildade föreningen Svensk spannmålshandel, vars verksamhet i denna del bekostas av de utav jordbruksnämnden upptagna förmalningsavgifterna. Föreningens regleringsverksamhet, såvitt den avser den inhemska marknaden, är grundad på ett inlösenförfarande, som innebär, att såväl odlare som spannmålshandlare och kvarnar har rätt att, oavsett i det följande nämnda avtal, för inlösen den 1 april till föreningen hembjuda då kvarvarande brödsäd till fastställda priser. Inlösenpriserna avser leverans till vissa prisorter, nämligen Gävle, Stockholm, Norrköping, Kalmar, Karlshamn, Åhus, Ystad, Trelleborg, Malmö, Landskrona, Häl-singborg, Halmstad, Falkenberg och Göteborg. I prisorten Norrköping inefattas även den närbelägna kvarnplatsen Djurön. I fråga om vete har föreningen utfäst sig att tillämpa prisortspris vid leverans även till Kristianstad. För leverans av brödsäd till Visby betalas prisortspris med avdrag av 50 öre per deciton. Därjämte har för innevarande regleringsår genom avtal mellan föreningen, å ena, samt handels- och industriföretagen, å andra sidan, överenskommit att företagen skall upprätthålla vissa lägsta priser till producent fram till inlösendagen. I gengäld har föreningen gent-

emot avtalsslutande handels- och industriföretag förbundet sig att vid inlösen den 1 april 1955 erlägga ett pris, som med 50 öre per deciton överstiger fastställt inlösenpris.

Utrikeshandeln med brödsäd är med ensamrätt förbehållen föreningen och dess medlemmar. I rådande marknadsläge, då priserna utomlands understiger de inhemska, utbetalar föreningen exportbidrag vid utförsel av brödsäd och vissa produkter därav med belopp, som svarar mot skillnaden mellan de båda prisnivåerna. Vid import av brödsäd skall införselavgift upptagas av nämnden. Inflytande införselavgifter skall tillföras föreningen för att användas i dennas prisreglerande verksamhet i fråga om brödsäd.

I överensstämmelse med av 1954 års riksdag fattade beslut har Kungl. Maj:t efter förslag av nämnden godkänt vissa allmänna direktiv för föreningen Svensk spannmålshandel. I skrivelse till nämnden har föreningen upplyst, att det nya regleringssystemet enligt hittills vunna erfarenheter i stort sett fungerat väl och att enligt föreningens mening någon ändring av principerna för regleringen för närvarande icke är erforderlig eller önskvärd. Vissa ändringar i nu gällande kvalitetsbestämmelser och prisregleringsskalor synes dock vara motiverade. Frågan här om är under utredning, och förslag till eventuella ändringar torde kunna framläggas i god tid, innan 1955 års skörd saluföres. Vad föreningen i denna del anfört, har icke föranlett någon erinran från nämndens sida. Nämnden har vidare förutsatt, att de allmänna direktiven till föreningen skall kunna bibehållas i stort sett oförändrade under nästa regleringsår. Vad sålunda anförts, föranleder ingen erinran från min sida.

I sin omförmälda skrivelse har föreningen även berört handelns och kvarnindustriens svårigheter att till följd av gällande kreditrestriktioner finansiera de numera i stort sett till några få månader på hösten koncentrerade spannmålsinköpen. Föreningen har därför med tillstyrkan från nämnden anhållit om bemyndigande att liksom tidigare Svenska spannmålsaktiebolaget — om så skulle visa sig erforderligt — med anlitan av den till föreningens förfogande ställda rörliga krediten i riksgäldskontoret i viss omfattning finansiera omhändertagandet av 1955 års brödsädsskörd. Där est riksdagen icke har något att erinra mot föreningens anhållan, torde Kungl. Maj:t böra få lämna föreningen det begärda bemyndigandet. Jag förutsätter därvid, att de av 1954 års riksdag godtagna bestämmelserna för tillhandahållande av dylik kredit iakttages och att formerna i övrigt för finansieringen fastställas efter överläggningar med nämnden och riksgäldskontoret.

Såsom förut nämnts, har Kungl. Maj:t den 25 mars 1955 med visst i det följande angivet förbehåll fastställt såsom riktpri ser för brödsäd av 1955 års skörd, såvitt avser kvantiteter som kan avsättas för human konsumtion inom landet, för vete 42 kronor per deciton och för råg 37 kronor per deciton vid inlösen den 1 april 1956, vartill kommer förmalningsavgift av 5 kronor per deciton att användas för täckande av förluster i nyss-

nämnda förenings prisreglerande verksamhet i fråga om brödsäd och produkter därav. De definitiva inlösenpriserna skall dock fastställas först på sommaren 1955. Möjlighet till ytterligare justering av riktpiserna bör då föreligga, om priserna på världsmarknaden visat en påtaglig stegring, som kan väntas bli bestående under nästa regleringsår. En dylik justering skall vidare ske med beaktande av att föreningens ekonomiska ställning icke äventyras.

De nu fastställda inlösenpriserna för vete och råg är 2 kronor högre per deciton än de av Kungl. Maj:t sommaren 1954 preliminärt fastställda priserna för 1955 års skörd men 2 kronor 75 öre lägre per deciton än de för brödsäd av 1954 års skörd fastställda inlösenpriserna.

Som framgår av prisbeslutet har förmalningsavgiften fastställts till oförändrat 5 kronor per deciton. Nämnden har upplyst, att med en avgift av denna storlek inemot 35 miljoner kronor kan beräknas inflyta. Förmalningsavgifterna skall enligt vad nyss anförts användas för att täcka förluster i föreningen Svensk spannmålshandels prisreglerande verksamhet i fråga om brödsäd och produkter därav. Utöver de under året inflytande medlen beräknas enligt nämnden under regleringsåret 1955/56 3 miljoner kronor av förmalningsavgiftsmedel från åren 1953/54 och 1954/55 komma att stå till förfogande för föreningen. Dennas kostnader för avsättningen av överskott utav brödsäd har av nämnden med utgångspunkt från olika antaganden om skördeutfall och världsmarknadspriser beräknats till mellan 16 och 34 miljoner kronor. Även vid det enligt nämndens beräkning ofördelaktigaste alternativet skulle sålunda de tillgängliga medlen räcka till. Vid andra mindre kostnadskrävande alternativ kommer vissa överskott att uppstå, vilka i dylikt fall skall överföras till spannmålshandels konjunkturutjämningsfond för att senare användas i föreningens nyssnämnda prisreglerande verksamhet. Nämnden har framhållit, att det är önskvärt, att en ekonomisk reserv av betydande storleksordning finnes i konjunkturutjämningsfonden.

Jordbruksnämnden har upplyst, att föreningen Svensk spannmålshandel, i anslutning till vad som anförts i propositionen 1954:180 om prisfallersättning, med kvarnindustrien träffat en preliminär överenskommelse av innebörd, att föreningen skall lämna kvarn ersättning för sänkningen av prisnivån för 1955 års skörd (d. v. s. skillnaden mellan inlösenpriserna för 1954 och 1955 års skördar) för den del av kvarns övergångslager av gammal skörd den 31 juli 1955, som överstiger i fråga om vete 12 procent och i fråga om råg 10 procent av årsförmalningen. Överenskommelsen innebär vidare, att föreningen icke skall förfoga över av kvarn hembjuden brödsäd utan hembudsgivarens medgivande före den 15 juli 1955 i fråga om vete och den 1 maj 1955 i fråga om råg. Intill dessa tidpunkter har hembudsgivaren rätt att helt eller delvis påkalla annullering av gjorda hembud. Enligt vad som upplysts, är överenskommelsen nu definitiv. Liksom nämnden har jag för min del intet att erinra mot att föreningen på angivet sätt lämnar kvarnarna prisfallersättning och att här-

för disponeras inflytande förmalningsavgiftsmedel. I och med att föreningen träffat denna uppgörelse med kvarnindustrien bör — i enlighet med vad som uttalades i propositionen 1954:180 — föreningen tillföras sådana medel, som i fortsättningen eventuellt kan komma att inflyta genom pris-höjningsavgifter vid en höjning av prisen för brödsäd.

På grund av bland annat den knapphet, som rått i fråga om fodersäd, och de i förhållande till brödsädspriserna högt uppdrivna världsmarknadspriserna på fodersäd har vissa delar av överskottet å 1954 års brödsäds-skörd av föreningen Svensk spannmålshandel sålts inom landet för f o d e r - å n d a m å l. Försäljningen har omfattat sådana partier — även i viss utsträckning beredskapslagrad råg — som visserligen uppfyllt de formella bestämmelserna för fullgod vara men som till följd av bland annat för hög diastas varit olämpliga som kvarnvara. Den för foderändamål sålda brödsäden har i samband med denaturering avyttrats till priser, som för föreningen medfört en förlust, ungefär motsvarande det exportbidrag som utgått för brödsäd. Jag har intet att erinra mot de sålunda vidtagna åtgärderna, liksom ej heller mot att försäljningarna av överskottet utav brödsäd för foderändamål fortsätter, till dess att det blir möjligt att importera fodervaror till förhållandevis lägre pris än vad som kan erhållas vid export av vete och råg.

B e r e d s k a p s l a g r e t av brödsäd skall normalt utgöra 300 000 ton men kan under vissa i propositionen 1954:180 angivna förhållanden minskas till 150 000 ton. Beredskapslagringen handhas numera av föreningen Svensk spannmålshandel i enlighet med ett mellan föreningen och nämnden ingånget, av Kungl. Maj:t godkänt avtal. Under innevarande år har beredskapslagret till följd av dels försäljning för tillgodoseende av det löpande inhemska behovet av fullgod kvarnvara, dels skärpta kvalitetsfordringar för den brödsäd, som avses för beredskapslagring, reducerats under det normala. Mot de därvid företagna åtgärderna och utfärdade bestämmelserna har jag intet att erinra. I likhet med nämnden finner jag emellertid ej skäl att nu — såsom föreningen på grundval av särskild utredning föreslagit — besluta om en minskning av den lagerkvantitet, som skall anses normal. Utan att taga ställning till föreningens förslag finner jag mig emellertid i nuvarande försörjningsläge kunna lämna utan erinran, att beredskapslagret såvitt gäller regleringsåret 1955/56 icke ökas över 250 000 ton.

Vad nämnden i övrigt anfört angående brödsädsregleringen föranleder ingen erinran från min sida.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att Kungl. Maj:t den 18 mars 1955 — i enlighet med de av 1954 års riksdag godkända riktlinjerna för omläggningen av de prisreglerande åtgärderna på spannmåls- och oljeväxtmarknadens område — efter förslag av jordbruksnämnden beslutat om en omorganisation av Svenska spannmålsaktiebolaget. Beslutet innebär bland annat följande.

Spannmålsbolaget skall från och med den 1 september 1955 omorganiseras, varvid bolagets firma skall ändras till Svenska lagerhusaktiebolaget. Lagerhusbolaget skall till föremål för sin verksamhet ha att äga och förvalta lagerhus, att ombesörja lagring av spannmål, frö, fodermedel och andra varor, ävensom att bedriva handel och annan verksamhet, som är förenlig med lagerrörelsen och icke obehörigen gynnar eller skadar enskilt intresse. Vidare skall det nya bolaget i sin verksamhet kunna åtaga sig de särskilda uppgifter, som avtalas med Kungl. Maj:t eller jordbruksnämnden. Förhållandet mellan staten och bolaget skall ej — i motsats till vad fallet varit beträffande spannmålsbolaget — regleras genom avtal såvitt avser lagerhusrörelsen och därmed sammanhängande inlagring. Ej heller skall någon allmän utfästelse från statens sida göras i fråga om anvisande av medel till bolaget. Bolaget skall däremot få behålla spannmålsbolagets nuvarande aktiekapital av 5 miljoner kronor, vilket ansetts ge bolaget möjlighet att till stor del finansiera sina inköp i lagringsverksamheten. Härutöver erforderliga rörelsemedel skall bolaget självt få anskaffa på den allmänna kreditmarknaden. Bolagets styrelse skall utses av bolagsstämman samt bestå av lägst tre och högst fem personer.

Jag torde här även få upptaga till behandling förut omnämnda framställning av Föreningen Sveriges spisbrödsfabrikanter och Svenska bygdekvarnars riksförbund om prisfallsersättning för brödsäd åt vissa kvarnar och spisbrödsfabriker med kvarn. Av vad som framkommit i ärendet torde framgå, att av de kvarnar och spisbrödsfabriker, varom här är fråga, varken de som underlåtit att sluta avtal med spannmålsbolaget om inköp och försäljning av brödsäd av 1953 års skörd eller de som slutit dylikt avtal men underlåtit att verkställa hembud kan rättsligen mot spannmålsbolaget eller kronan göra gällande anspråk på ersättning för det mellan 1953 och 1954 års skördar inträffade fallet i den genomsnittliga prisnivån för brödsäd. Emellertid synes framgå, att de berörda företagen i särskilda förhållanden har fått stöd för en förmodan, att prisfallsersättning, oavsett avtal eller hembud, skulle utbetalas till dem och att de sålunda handlat i god tro. Av en från jordbruksnämnden inkommen förteckning över de kvarnar, som för övergångslager av gammal skörd per den 31 juli 1954 sökt kompensation för höjd förmalningsavgift, framgår att antalet dylika företag uppgår till 165 stycken. Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i ärendet finner jag det skäligt att till dessa företag må lämnas en ersättning av 2 kronor 45 öre per deciton vete och 5 kronor 95 öre per deciton råg för övergångslager av gammal skörd per den 31 juli 1954, motsvarande den prisskillnadsersättning med avdrag för ersättning för höjd förmalningsavgift, som spannmålsbolaget erlagt för hembjuden men därefter av kvarn återtagen brödsäd.

Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde det efter Kungl. Maj:ts bemyndigande få ankomma på jordbruksnämnden att till ifrågavarande kvarnar och spisbrödsfabriker med kvarn utbetala de ersättningar, som sålunda må utgå, ur det å riksstaten för budgetåret 1954/55 upptagna reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel

Handeln med fodersäd och andra fodermedel är sedan något år tillbaka fri liksom även prisbildningen å dessa varor. Någon ändring härutinnan synes icke vara påkallad. Den begränsning av importen, som kan behövas i prisreglerande syfte, bör alltså även i fortsättningen åstadkommas genom användande av införselavgifter samt, i fråga om inom landet av importerade råvaror framställt oljekraftfoder, tillverkningsavgifter och icke genom kvantitativa regleringar. Vidare bör, när det inhemska pris- och försörjningsläget så kräver, utförselavgifter få tillämpas. Möjlighet bör i fortsättningen, liksom nu, finnas att föreskriva minimiinblandning av inhemskt raps- och senapsmjöl. Likaledes bör såsom hittills oljefabrikerna åtnjuta avsättningsgaranti för det oljekraftfoder, som framvinnes vid bearbetning av den utav staten garanterade andelen av oljeväxtfröskörden. Eventuella kostnader för infriandet av denna garanti torde såsom jordbruksnämnden anfört även för nästa regleringsår böra belasta nämndens clearingkassa för fettvaror.

Beredskapslagringen av majs och oljekraftfoder har i enlighet med beslut av 1954 års riksdag överflyttats från spannmålsbolaget till föreningen Svensk spannmålshandel. Såsom nämnden anfört, synes för närvarande någon ändring av lagrets storlek icke böra göras. Jag biträder vidare nämndens förslag om frihet för föreningen att omsätta lagret, när så anses behövt, antingen i egen regi eller genom överenskommelser med handelsföretag. Kostnaden för denna lagring bör liksom hittills bestridas av staten.

Jag torde i detta sammanhang även få behandla frågan om restitutionen och fördelningen på olika animaliegrenar av de medel, som inflyter genom upptagande av införselavgifter på fodervaror och tillverkningsavgifter på inom landet tillverkat oljekraftfoder. Vad nämnden härutinnan anfört rörande innevarande regleringsår kan jag biträda. De av nämnden angivna och av jordbrukets förhandlingsdelegation godkända principerna för fördelningen av foderavgiftsmedlen under regleringsåret 1955/56 synes även böra godtagas. Detta innebär i huvudsak, att Sveriges export- och importförening för ägg under regleringsåret 1955/56 skall, utöver inflytande införselavgifter för majs, tillföras dels inflytande införselavgifter för andra fodermedel intill ett belopp av 1,5 miljoner kronor, dels ock från Svenska mejeriernas riksförening ett belopp av 1 miljon kronor av tidigare influtna fodermedelsavgifter. Övriga under regleringsåret 1955/56 genom införselavgifter för fodermedel inflytande belopp skall tillföras riksföreningen för att täcka förluster vid export av smör.

I detta sammanhang torde jag även få taga upp frågorna om reservationsanslaget till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* samt *fraktbidragen vid transport av fodermedel till vissa delar av norra Sverige*. Vad först angår fraktbidragen har jordbruksnämnden efter över-

läggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation funnit sig böra föreslå, att bidragen från och med nästa regleringsår skall utgå endast för transport av fodermedel till Västerbottens och Norrbottens län. Övriga nu bidragsberättigade områden skall enligt förslaget i stället över nyssnämnda reservationsanslag tillföras medel, som motsvarar de slojade bidragen, för att användas till hushållningssällskapens rådgivnings- och upplysningsverksamhet. Enligt nämndens förslag skall vidare det bottenbelopp, för vilket fraktbidrag icke lämnas av statsmedel, höjas från 1 krona 25 öre till 2 kronor per deciton. De därigenom från de bidragsberättigade områdena undantagna medlen föreslår nämnden skola inom dessa områden få användas på samma sätt som ifrågasatts för övriga områden. Vad nämnden sålunda föreslagit kan jag biträda. Utbetalningen av de kvarstående fraktbidragen bör liksom under innevarande år handhas av föreningen Svensk spannmålshandel, som bör få de kostnader, som kan beräknas falla på administrationen av fraktbidragen, täckta av medel ur anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Vad därefter angår anslaget till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. vill jag erinra om att lantbruksstyrelsen hemställt, att anslaget — för att möjliggöra en intensifiering av den av hushållningssällskapen bedrivna rådgivnings- och upplysningsverksamheten inom berörda område — för budgetåret 1955/56 skall höjas från 600 000 kronor till 2 100 000 kronor eller med ett belopp, motsvarande de hittills utgående fraktbidragen för transport av fodermedel till norra Sverige. Med den ståndpunkt jag intagit till frågan om omläggningen av fraktbidragen följer, att jag icke kan helt biträda lantbruksstyrelsens äskande. Jag finner mig emellertid böra förorda, att berörda anslag uppräknas med 500 000 kronor, vilket belopp i stort sett motsvarar den besparing, som med utgång från jordbruksnämndens beräkningar kan väntas uppstå på anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område till följd av omläggningen av fraktbidragen. Det från fraktbidragen till förevarande anslag överflyttade beloppet bör enligt min mening i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag användas för en intensifierad rådgivnings- och upplysningsverksamhet från hushållningssällskapens sida genom såväl utökad kursverksamhet som anordnande av demonstrationsförsök, ägnade att befrämja driftsrationaliseringen på särskilt foderväxtodlingens område. I vissa fall bör medlen även kunna användas till rent ekonomiskt stöd åt enskilda jordbrukare för anskaffande av kvalitetsutsäden, utförande av foderanalyser m. m. Däremot bör medlen icke annat än i undantagsfall och endast i vissa begränsade delar av norra Sverige, där produktionsbetingelserna fortfarande är i hög grad osäkra, få användas för bidrag till inköp av fodersäd. Därest riksdagen bifaller nu nämnda förslag torde det liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av lantbruksstyrelsen, besluta om medlens fördelning. Jag utgår därvid liksom lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden från att de nya medel, som erhålles genom den nu förordade omläggningen

av fraktbidragen, skall fördelas mellan hushållningssällskapen på så sätt, att varje sällskap erhåller ett belopp, som ungefär motsvarar, vad som tidigare utgått i fraktbidrag inom dess verksamhetsområde.

Potatisregleringen

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan innebär i fråga om fabrikspotatis, att till grund för prissättningen på potatismjöl och potatissprit under nästa regleringsår skall ligga samma pris som för innevarande regleringsår. Av priset skall liksom i år 3 öre per hektoliter och stärkelseprocent avsättas till en särskild clearingkassa.

I anslutning härtill har jordbruksnämnden erinrat om att den förra året framlade vissa riktlinjer för en omläggning av stödet åt odlingen av fabrikspotatis. I anledning härav uttalade jag, bland annat, att de av nämnden framlagda riktlinjerna i stort sett syntes kunna godtagas. Jag förklarade mig dock icke beredd att taga slutlig ställning till frågan, förrän nämnden företagit ytterligare utredningar och till Kungl. Maj:t inkommit med ett detaljerat förslag. I sin nu framlagda skrivelse har nämnden i korthet redovisat vissa preliminära resultat från dessa utredningar, samtidigt som den förklarat, att den i sitt remissyttrande över jordbruksprisutredningens förslag kommer att framlägga sitt slutliga ståndpunktstagande i frågan. Vid sådant förhållande föranleder nämndens framställning i denna del icke något uttalande från min sida i detta sammanhang. Vad gäller regleringsåret 1955/56 har nämnden föreslagit, att det hittills tillämpade regleringssystemet för fabrikspotatis skall bibehållas. Häremot har jag med hänsyn till vad som nyss anförts icke något att erinra.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t den 12 november 1954 bemyndigat nämnden att med Sveriges stärkelseproducenters förening träffa överenskommelse om föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse under tiden den 1 oktober 1954—den 30 september 1955 i huvudsaklig överensstämmelse med ett upprättat förslag till avtal. I bemyndigandet har emellertid gjorts förbehåll om att den utfästelse, som nämnden gjort i 7 § av avtalsförslaget, skall underställas riksdagens prövning.

Det avtal, som träffats, innebär i likhet med motsvarande avtal för närmast föregående år, bland annat, att föreningen är skyldig att köpa den mängd potatisstärkelse, som framställs enligt meddelade tillverkningslicenser på högst 300 000 deciton med undantag av vad som erfordras till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt nyssnämnda 7 § har nämnden åtagit sig att — under förutsättning av statsmakternas godkännande och därest avtalet icke skulle förnyas för tillverkningsåret 1955/56 — vidtaga eller föranstalta om sådana åtgärder från statens sida, vilka bereder föreningen möjlighet att erhålla dels minst 85 kronor 75 öre per deciton för den 1 oktober 1955 inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ock

ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i avtalet närmare angivna grunder för inneliggande lager av potatisstärkelse med undantag av 30 000 deciton under tre månader från och med den 1 oktober 1955.

De av nämnden sålunda gjorda åtagandena torde nu böra underställas riksdagens prövning.

Vad lantbruksstyrelsen och nämnden anfört rörande behovet av fortsatt stöd åt den kvalitetsbefrämjande verksamhet på matpotatisområdet, som numera bedrivs av Svensk matpotatiskontroll, kan jag ansluta mig till. För nämnda organs verksamhet under budgetåret 1954/55 har ett statsbidrag av 15 000 kronor ställts till förfogande ur anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Därest riksdagen icke har något att erinra däremot, torde ett lika stort bidrag få utgå till verksamheten ur berörda anslag jämväl under budgetåret 1955/56.

Oljeväxtregleringen

Såsom förut nämnts har Kungl. Maj:t den 30 juli 1954 och den 25 mars 1955 med vissa i prisöverenskommelsen angivna förbehåll fastställt följande grundpriser för oljeväxtfrö av 1955 års skörd såvitt avser den kvantitet, som kan avsättas inom landet, nämligen för höstraps 85 öre, för höstrybs 82 öre, för vårraps 76 öre, för vårrybs 73 öre och för vitsenap 60 öre per kilogram, varvid förutsatts, att odlarna skall erhålla ett pris av för höstraps 73 öre, för höstrybs 71 öre, för vårraps 67 öre, för vårrybs 65 öre och för vitsenap 54 öre per kilogram. Odlarpriserna gäller utan rätt till efterbetalning, vilket innebär, att eventuella överskottsmedel — sedan kostnaderna täckts för avsättningen av den del av skörden, som exporteras — skall fonderas. För linfrö har fastställts ett garantipris av 67 öre per kilogram. Innebördens av nyssnämnda förbehåll är enligt överenskommelsen att, därest världsmarknadspriserna på oljeväxtfrö påtagligt stiger och stegringen kan väntas bli bestående, möjlighet skall föreligga att taga upp frågan om justering av grundpriserna på dessa fröer. Medel i oljeväxtodlingens konjunkturutjämningsfond får dock icke anlitas för att möjliggöra en sådan justering.

Det sålunda fastställda grundpriset är per kilogram räknat för höstrybs 1 öre lägre och för vårraps 1 öre högre än motsvarande pris för 1954 års skörd. För övriga oljeväxtfröer är grundpriserna oförändrade. I fråga om odlarpriserna innebär Kungl. Maj:ts beslut en sänkning med 2 öre per kilogram för höstraps och höstrybs men oförändrade priser för övriga oljeväxtfröer. Garantipriset på linfrö har höjts med 2 öre per kilogram.

Jordbruksnämnden har anfört, att exportverksamheten beträffande oljeväxtfrö i enlighet med beslut av 1954 års riksdag numera handhas av föreningen Svensk spannmålshandel och beträffande olja, framvunnen ur inhemskt oljeväxtfrö, av respektive oljefabrik. Vidare har nämnden upplyst, att exportverksamheten bedrivs i samråd med en delegation, bestående av en representant för envar av nämnden, Svensk spannmålshandel och föreningen Sveriges oljeväxtintressenter. Verksamheten med uppsamling m. m.

av oljeväxtfröer bedrivs jämväl i år i enlighet med beslut av 1954 års riksdag av oljeväxtintressentföreningen. Nämnden har erinrat om att i propositionen 1954:180 anfördes, att den s. k. spannmålskommittén övervägt att överföra också denna verksamhet till Svensk spannmålshandel. I enlighet med beslut av förra årets riksdag skulle dock denna fråga bli föremål för särskild undersökning och anstå till ett kommande år. Nämnden anför nu, att enligt nämndens uppfattning tiden ännu icke är mogen för ett definitivt ställningstagande i denna fråga.

Vad nämnden sålunda anført föranleder ingen erinran från min sida.

Beträffande de kvantiteter oljeväxtfrö, som säljes till oljefabrikerna, sker för närvarande prisreglering med hänsyn till vattenhalt och renhet. Fetthaltsbestämning av oljeväxtfrö har hittills tillämpats endast för de jämförelsevis begränsade kvantiteter frö, som exporteras. Det har emellertid enligt nämnden länge varit ett önskemål att övergå till ett i praktiken genomförbart system med individuell fetthaltsbestämning och därtill anslutande prisreglering till odlare respektive oljefabrik. Nämnden anför, att av en nu företagen utredning otvetydigt framgår, att en omläggning av prisregleringen är starkt motiverad med hänsyn till den stora variationen i fetthalten. Vissa såväl tekniska som organisatoriska problem återstår emellertid ännu att lösa, innan man i full utsträckning kan övergå till prisreglering av oljeväxtfrö efter fetthalt. Vid sådant förhållande torde, såsom nämnden anført, de inhemska vegetabiliska oljorna icke kunna inlemmas i det nuvarande fettregleringssystemet. Detta innebär, att det är nödvändigt att under ytterligare åtminstone ett år avtalsvägen reglera oljefabrikernas befattning med oljeväxtskörden och bibehålla clearingkassan för fettvaror såsom instrument för avräkningarna med oljefabrikerna beträffande såväl det frö, som bearbetas för den svenska marknadens behov, som det frö, vilket användes vid framställning av olja för export.

Vad slutligen gäller den förlust, som kan uppstå i anledning av systemet med garantipris för linfrö, torde liksom under innevarande år medel för ändamålet få ställas till förfogande ur clearingkassan för fettvaror.

Fettvaruregleringen

Enligt beslut av 1953 års riksdag skall intäkterna av regleringsavgiften för importerade fettråvaror m. m. tillföras statskassan och utgifterna för regleringsbidragen belasta densamma. Intäkter av och kostnader för den inhemska oljeväxtskörden skall tills vidare redovisas till clearingkassan för fettvaror.

Nettoinkomsterna av regleringsavgifterna på importerade fettvaror har såsom framgår av redogörelsen i årets statsverksproposition beräknats till för innevarande budgetår 53 miljoner kronor och för nästa år till 54 miljoner kronor. Jordbruksnämnden framhåller, att dessa beräkningar av olika skäl måste bli approximativa, och upplyser, att såvitt nuvarande förhållan-

den ger vid handen, nettoinkomsten för de båda budgetåren bör anges till något högre belopp eller 54 respektive 56 miljoner kronor.

Clearingkassan för fettvaror kan enligt nämnden per den 30 juni 1955 beräknas visa en behållning av omkring 69 miljoner kronor. Nämnden föreslår, att clearingbemyndigandet beträffande inhemska vegetabiliska oljor skall bestå även under regleringsåret 1955/56. Enligt vad jag förut under avsnittet om oljeväxtregleringen anfört, anses nämligen tekniska möjligheter ännu saknas att redan nästa år i full omfattning övergå till den individuella prissättning olika fröpartier emellan efter oljehalt, vilken utgör en förutsättning för att nuvarande clearingprissystem skall kunna ersättas med ett system med avgifter på inhemsk olja efter liknande grunder, som gäller för importerade fettråvaror. Nämnden beräknar clearingkassans nettointäkter under budgetåret 1955/56 vid oförändrad regleringsverksamhet till 28 miljoner kronor. Kassans behållning den 30 juni 1956 skulle sålunda uppgå till 97 miljoner kronor. Såsom nämnden framhållit är emellertid beräkningarna osäkra.

Vad nämnden sålunda anfört, föranleder ingen erinran från min sida. Ej heller har jag något att invända mot att, liksom hittills, förskott får lämnas ur clearingkassan för finansiering av inlösningen av 1955 års garanterade oljeväxtskörd. Å dessa förskott bör ränta utgå enligt gällande diskonto med tillägg av 0,5 procent. Ränta bör dock icke beräknas på förskott för frövara, som tillskiftats eller skall tillskiftas oljefabrikerna och som sålunda skall avräknas med clearingkassan för fettvaror.

Stödet åt lin- och hampodlingen

I fråga om stödet åt lin- och hampodlingen får jag erinra om att enligt beslut av 1951 års riksdag statligt stöd i form av pristillägg skall lämnas lin- och hampodlingen under en femårsperiod, avseende 1951—1955 års skördar. Enligt riktlinjerna skall Kungl. Maj:t årligen fastställa de priser — riktpriser — vilka skall användas bland annat vid upprättandet av driftskalkyler till ledning för bestämmandet av det statliga pristillägget för den beredda fibern. Enligt gällande regler skall riktpriserna fastställas under hänsynstagande till priserna på andra grödor ävensom till att en odling av lämplig storleksordning skall kunna väntas. Staten skall icke ikläda sig någon garanti för att odlarna verkligen får ut riktpriserna. Odlarpriserna blir bland annat beroende på hur försäljningspriset på beredd fiber utvecklar sig och hur beredningsverken skötes ekonomiskt.

Vad beträffar det statliga stödet åt linodlingen utgår detta enligt beslut av 1953 års riksdag till tre beredningsverk, nämligen Laholm, Växjö och Mellansel. Stödet lämnas i form av dels ett allmänt pristillägg till samtliga beredningsverk, enligt beslut av 1953 års riksdag maximerat till 75 öre per kilogram linfiber av spinnbar kvalitet, dels ett särskilt tillägg till verken i Växjö och Mellansel av 15 respektive 55 öre per kilogram. Det allmänna

pristillägget utgör för innevarande år 54 öre per kilogram för en sammanlagd kvantitet av 1 625 ton fiber av spinnbar kvalitet.

Det statliga stödet åt hampodlingen utgår jämlikt beslut av 1953 års riksdag endast till beredningsverket i Visby. Stödet utgör ett till 75 öre per kilogram maximerat pristillägg för fiber av spinnbar kvalitet. För innevarande år utgår maximalt pristillägg med 75 öre per kilogram för en kvantitet av 720 ton spinnbar fiber.

Såsom förut nämnts har Kungl. Maj:t den 25 mars 1955 fastställt rikspriserna för 1955 års skörd till för lindhalm 25 öre per kilogram och för hamphalm 13 öre per kilogram.

Vid beräkningen av kostnaderna för stödet åt lin- och hampodlingen har jordbruksnämnden utgått från bland annat oförändrade pristillägg och oförändrade stödberättigade kvantiteter. Nämnden har emellertid samtidigt anmält, att medelsbehovet för budgetåret 1955/56 delvis sammanhänger med hur det framtida stödet till lin- och hampodlingen kommer att utformas. I sistnämnda hänseende har nämnden den 29 mars 1955 inkommit med ett förslag, vilket för närvarande är föremål för remissförfarande och sålunda icke hinner bli föremål för prövning av 1955 års riksdag. Vid dylikt förhållande bör enligt min mening stödbehovet under budgetåret 1955/56 i enlighet med nämndens förslag tills vidare beräknas med utgång från oförändrade grunder. Vidare bör det statliga prisstödet till lin- och hampodlingen enligt nuvarande grunder förlängas att gälla även 1956 års skörd. För spånadslin bör sålunda för budgetåret 1955/56 bidragskostnaderna enligt nämndens förslag beräknas till 1 123 000 kronor och för hampa till 540 000 kronor. Liksom för närvarande bör nämnden äga att inom ramen för det till spånadslin beräknade beloppet göra den omdisponering mellan linberedningsverken, som kan befinnas lämplig. Till nu sagda belopp kommer kostnader för vissa odlingsförsök m. m., beräknade till sammanlagt 19 000 kronor. Det totala medelsbehovet till stödjande av lin- och hampodlingen torde med hänsyn till vad jag sålunda anfört böra beräknas till avrundat 1 700 000 kronor.

Jag får i detta sammanhang anmäla, att likvidationen av Uppsala-Stockholms läns linodlareförening u. p. a. genom beslut den 24 juli 1954 nedlagts, att föreningen därmed upplösts samt att Kungl. Maj:t i anslutning därtill den 10 september 1954 förordnat om avskrivning per den 30 juni 1954 av statens fordran för linberedningslån från hemslöjdslånefonden hos föreningen med sammanlagt 408 981 kronor 82 öre.

Enär likvidationsförfarandet i fråga om Sveriges hampodlareförening u. p. a. i Värmbol ännu icke avslutats, kan icke nu framläggas någon redogörelse för avvecklingen av statens fordran på grund av lån till föreningen. Det torde dock få anmälas, att Kungl. Maj:t, på framställning av föreningen, den 31 mars 1955 bemyndigat statskontoret att — sedan föreningen till statskontoret inbetalat ett belopp av 690 000 kronor för avräkning i

första hand på föreningens kapitalskuld till staten — till föreningen utlämna samtliga de såsom säkerhet för föreningens hampberedningslån lämnade inteckningarna.

Äggregleringen

För innevarande regleringsår förutsattes i jordbruksprisöverenskommelsen våren 1954 ett medelproducentpris för ägg av 2 kronor 95 öre per kilogram. Prisbildningen är emellertid i huvudsak fri. Producentnoteringen får sålunda fritt variera intill en gräns, som fastställts till 4 kronor per kilogram. Därest noteringen tenderar att nå denna gräns, bör import av ägg företagas och export endast i undantagsfall äga rum. För att stödja medelproducentpriset har jordbruksnämnden föreskrivit, att Sveriges export- och importförening för ägg vid ett producentpris, som ej överstiger 3 kronor 50 öre per kilogram, får utbetala exportbidrag av insamlade regleringsmedel. Såvitt nu kan bedömas, torde det för innevarande regleringsår förutsatta medelproducentpriset icke fullt kunna uppnås. Nämnden har anmält, att den — mot bakgrund av de aktuella priserna vid export — för att stödja medelpriset överenskommit med jordbrukets förhandlingsdelegation, att äggföreningen för exportbidrag skall tillföras, förutom genom införselavgifter på majs inflytande medel, viss del av medel från införselavgifter för andra fodermedel, som införts under innevarande regleringsår, ävensom odisponerade avgiftsmedel, som inbetalats av oljefabrikerna för inom landet tillverkat oljekraftfoder. Häremot torde icke vara något att erinra.

Under nästa regleringsår bör enligt nämndens förslag riktlinjerna för äggregleringen bli i stort sett oförändrade. Medelproducentpriset har emellertid i prisöverenskommelsen beräknats komma att höjas — från det i jordbrukskalkylen för regleringsåret 1955/56 upptagna priset 2 kronor 90 öre per kilogram — med 15 öre till 3 kronor 5 öre per kilogram. Vid sådant förhållande torde den övre prisgränsen böra höjas till 4 kronor 25 öre per kilogram samt export- och importföreningen för ägg liksom hittills efter direktiv av nämnden få utbetala bidrag vid export. En ytterligare förutsättning för den beräknade höjningen av medelpriset på ägg är, att föreningen — i enlighet med vad jag anfört beträffande regleringen av fodersäd och andra fodermedel — kommer att tillgodoföras regleringsmedel i större omfattning än under innevarande år.

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan innebär ett bifall till nämndens förslag i denna del. Vad nämnden anfört angående riktlinjerna i övrigt kan jag i huvudsak biträda. Jag har ej heller något att erinra mot vad nämnden anfört, att de medel, som inflyter eller i fortsättningen kan komma att inflyta genom införselavgift för kött av tamfågel skall få tillgodoföras Sveriges export- och importförening för ägg för att användas i föreningens regleringsverksamhet.

Köttvaruregleringen m. m.

Jordbruksnämnden har i sin tidigare berörda redogörelse för försörjningsläget anfört, att tillgängligt statistiskt material tyder på att produktionen av fläsk under första halvåret 1955 kommer att vara högre än under motsvarande tid 1954. Intresset för smågris- och fläskproduktionen synes emellertid under hösten och vintern 1954/55 ha märkbart avtagit, vilket kan väntas medföra en nedgång i fläskproduktionen under senare hälften av innevarande kalenderår. Den svenska produktionen av kött torde även nästa regleringsår få kompletteras med import.

Enligt nämnden bör utrikeshandeln med kött och fläsk under regleringsåret 1955/56 regleras på i stort sett samma sätt som för närvarande, och direktiven för föreningen Svensk kötthandel bör därför i huvudsak ansluta till de nu gällande. Föreningen bör sålunda åläggas att, om så befinner sig möjligt med hänsyn till prisläget, importera varor, så att den av statsmakterna förutsatta prisnivån icke överskrides. Vidare skall export icke få företagas utan nämndens tillstånd, om denna prisnivå tenderar att överskridas.

Vinster och förluster i föreningens verksamhet bör i första hand utjämnas inom föreningen. Med hänsyn till den väntade marknadsutvecklingen för fläsk kan de totala exportförlusterna enligt nämnden trots ett för närvarande ogynnsamt exportpris beräknas till ett relativt begränsat belopp. Därest eventuella nettovinster på föreningens import icke skulle räcka till att täcka exportförlusterna, bör föreningen såsom nämnden anfört få taga i anspråk även andra medel. I första hand torde därvid, i likhet med vad nu är fallet, få användas de av nämnden upptagna och överförda införselavgifterna för köttvaror, som icke omfattas av föreningens ensamrätt. Därjämte bör nämnden liksom för närvarande ha möjlighet att uttaga slaktdjursavgift. Nämnden har i detta sammanhang anfört, att det — för att öka föreningens reserver — bör få ankomma på nämnden att i samråd med föreningen under regleringsåret 1955/56 uttaga slaktdjursavgift, även om ett aktuellt behov därav icke skulle föreligga. Eventuella överskottsmedel i föreningens regleringsverksamhet bör vidare för framtida disposition överföras till kötthandelns konjunkturutjämningsfond. Å andra sidan föreslås nämnden skola äga befogenhet att ge föreningen direktiv att vid behov taga jämväl fondens medel i anspråk. Även i denna del finner jag mig böra biträda nämndens förslag.

Den nu föreliggande prisöverenskommelsen för regleringsåret 1955/56 innebär, att priserna på kött och fläsk genomsnittligt skall tillåtas stiga med ett belopp, som motsvarar 39,5 öre per kilogram utöver den för innevarande år överenskomna prisnivån. Det förutsättes vidare i överenskommelsen, att jordbruket redan under återstående del av innevarande regleringsår successivt skall kunna uppnå ett prisläge, som motsvarar det, som genomsnittligt skall tillämpas under nästkommande regleringsår. Den inkomstökning, som härigenom kan tillkomma jordbruket, skall anses utgöra delkompensation för kostnadsstegringar enligt punkt 10 i 1954 års prisöver-

enskommelse för innevarande regleringsår. Beträffande prisregleringen i fråga om kött och fläsk har nämnden anmält, att den har för avsikt att ersätta nu gällande, av förra årets riksdag godtagna avtal med Sveriges slakteriförbund angående partiprissättningen för dessa varor med ett nytt avtal för regleringsåret 1955/56 av i stort sett samma innebörd som förstnämnda avtal. Det nya avtalet skall sålunda i huvudsak innebära, att förbundet skall, om detta är marknadsmässigt möjligt, så anpassa priserna, att den för regleringsåret 1955/56 överenskomna medelprisnivån för helt år räknat icke kommer att överskridas.

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan innebär ett bifall till nämndens förslag i denna del.

Nämnden har vidare erinrat om att priserna på kött och fläsk för innevarande år enligt prisöverenskommelsen våren 1954 skulle sänkas med i genomsnitt 11 öre per kilogram. Prisrörelserna på kött- och fläskmarknaden har emellertid medfört, att den genomsnittliga prisnivån överskridits med ett belopp, som för första hälften av innevarande regleringsår utgör 3,6 procent. Hänsyn härtill har tagits vid årets prisetförhandlingar på så sätt, att det merbelopp, som sålunda uttagits, skall anses utgöra delkompensation för kostnadsstegringar enligt punkt 10 i 1954 års prisöverenskommelse för innevarande regleringsår. Vad nämnden sålunda anfört föranleder ingen erinran från min sida. Ej heller har jag något att erinra mot att nämnden liksom i år ställer rörelsemedel i viss utsträckning till förfogande för lagring av kött och fläsk mot en räntefot av gällande diskonto med tillägg av 0,5 procent.

I fråga om förslaget till förordning angående slaktdjursavgift torde jag få hänvisa till avsnittet om vissa författningsändringar.

Liksom för innevarande regleringsår bör av skäl, som nämnden anfört, även under nästa regleringsår statligt stöd till smågrisproduktionen utgå efter i huvudsak nu tillämpade grunder. För täckande av kostnaderna härför torde enligt nämnden ett belopp av 1 000 000 kronor bli erforderligt. Mot denna beräkning har jag icke något att invända. Ur anslaget torde, i enlighet med vad nämnden hemställt, jämväl få bestridas de kostnader för smågrisstödet under innevarande år, som icke täckes av tidigare anvisade medel.

I detta sammanhang torde jag slutligen få upptaga frågan om stöd åt ullproduktionen. I syfte att söka uppehålla en fårstam av ur beredskapsynpunkt lämplig storlek utgår sedan regleringsåret 1948/49 särskilt statsbidrag till ullproduktionen. Bidraget, som för närvarande är 1 krona 50 öre per kilogram ull, föreslås av nämnden skola utgå med oförändrat belopp under regleringsåret 1955/56. Då bidraget torde vara av viss betydelse för uppehållandet av fårstammen, biträder jag förslaget.

För att täcka kostnaderna härför torde enligt nämnden ett belopp av 200 000 kronor vara erforderligt. Mot denna beräkning har jag icke något att erinra.

Regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter

Mjolkproduktionen har under år 1954 uppvisat en mindre nedgång, varvid särskilt mejeriinvägningen i norra Sverige har reducerats rätt betydligt. Vidare har såsom jordbruksnämnden anfört mjölkinvägningen vid mejeri sjunkit i vissa områden kring större konsumtionscentra, vilket inger allvarliga betänkligheter ur mjölkförsörjningssynpunkt. En fortsatt produktionsminskning i nu åsyftade områden kan nämligen enligt nämnden befaras medföra såväl högre transportkostnader för mjölk som försämrad kvalitet.

Under innevarande år utgår priset till ägg för vid mejeri invägd mjölk i form av dels allmänt mjölkpristillägg, som gäller hela landet, med 74,4 öre per kilogram mjölkfett, dels extra mjölkpristillägg, som med inom olika områden varierande storlek avser endast vissa delar av landet, främst Norrland. Vidare utgår s. k. leveranstillägg om 3 öre per kilogram för varje mjölkproducents mejerileverans upp till 10 000 kilogram per år. För leveranser mellan 10 000 och 25 000 kilogram utgör tillägget 300 kronor för att därefter minska med 6 öre per kilogram och helt upphöra vid en årsleverans av 30 000 kilogram. De nu nämnda pristilläggen för mejerimjölk torde, i enlighet med vad som förutsatts vid prisöverenskommelsen, böra utgå efter oförändrade grunder även under nästa regleringsår.

Vad härefter angår priserna på mjölk och mejeriprodukter skall enligt överenskommelsen priset på konsumtionsmjölk från och med den 1 april 1955 höjas med 5 öre per liter samt från och med den 1 september 1955 med ytterligare 3 öre per liter. Härav skall 4,5 respektive 2,7 öre per liter tillfalla jordbruket och 0,5 respektive 0,3 öre per liter detaljhandeln till förbättring av detaljhandelsmarginalerna. Vidare skall priserna från mejeri i fråga om grädde höjas med 10 öre per liter för tunn grädde och med 20 öre per liter för tjock grädde samt i fråga om ost med i genomsnitt 10 öre per kilogram. Såsom förut nämnts, har Kungl. Maj:t för Sin del lämnat de sålunda överenskomna prishöjningarna utan erinran.

Nämnden har upplyst, att prishöjningen på standardiserad konsumtionsmjölk — för att stimulera mjölkproduktionen i närheten av konsumtionsorterna — icke ansetts böra helt utjämnas mellan de olika mejerierna. Av den prishöjning å sådan mjölk om 4,5 öre per liter till mejeri, vilken skall träda i kraft den 1 april 1955, skall sålunda uttagas en utjämningsavgift av endast 1,5 öre per kilogram. Samtidigt skall emellertid utjämningsavgifterna för tunn och tjock grädde höjas med 18 respektive 47 öre per kilogram. I fråga om en eventuell utjämning av prishöjningen till mejeri den 1 september 1955 för standardiserad konsumtionsmjölk avses enligt nämnden överenskommelse senare skola träffas med Svenska mejeriernas riksförening.

De genom de nuvarande och ökade utjämningsavgifterna inflytande medlen skall enligt nämnden liksom hittills användas — förutom till täckande av exportförluster på smör och andra mejeriprodukter samt kostnader för riksföreningens lagring av mejeriernas säsongmässiga överskott av smör — till utjämningsbidrag. Nämnden har upplyst, att detta bidrag genom höj-

ningen av utjämningsavgifterna från och med den 1 april 1955 beräknas kunna höjas från 13 till 30 öre per kilogram vid mejeri invägt mjölkfett.

Vad nämnden sålunda upplyst i fråga om utjämningsavgifter och utjämningsbidrag föranleder ingen erinran från min sida. Likaså kan jag biträda, vad nämnden anfört i anslutning till prisöverenskommelsen, nämligen att den skall upptaga till prövning önskemål om eventuella ytterligare prishöjningar på andra mejeriprodukter än konsumtionsmjölk och smör, i den mån så erfordras för att täcka inkomstbortfall för jordbruket på grund av att förutsatta priser icke helt kan uttagas eller för täckning av sådana kostnadsstegringar, som kan inträffa under år 1955 på grund av nya kollektivavtal för livsmedels- och transportfacken.

Vid den nu träffade prisöverenskommelsen har enligt nämnden förutsatts, att utöver de nämnda prisjusteringarna någon höjning av den genomsnittliga prisnivån för mjölk och mejeriprodukter icke skall ske under det kommande regleringsåret samt att priserna liksom under innevarande regleringsår skall vara fria. Därvid har nämnden anmält sin avsikt att beträffande priserna på mjölk vid försäljning från mejeri under nästa regleringsår träffa en överenskommelse med Svenska mejeriernas riksförening motsvarande den, som för innevarande regleringsår gäller angående dessa priser, samt att beträffande detaljhandelns marginaler för smör, ost, konsumtionsmjölk och grädde under nästa regleringsår träffa en överenskommelse med Sveriges speceri- & lanthandlareförbund och Kooperativa förbundet, innebärande oförändrade marginaler efter justering för den enligt prisöverenskommelsen för konsumtionsmjölk förutsatta marginalhöjningen. Häremot har jag icke något att erinra.

Vad härefter angår k o n s u m t i o n s m j ö l k e n gäller fortfarande den bestämmelsen, att sådan mjölk med vissa undantag icke må saluhållas eller överlätas, med mindre den standardiserats till en fetthalt av 3 procent, dock med undantag för skum- och kärnmjölk. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har nämnden dessutom medgivit försäljning i kapsylförsedd glasflaska av mjölk, som standardiserats till en fetthalt av 3,5 procent. Försäljningen har under sistlidna kalenderår utgjort drygt 5 procent av totalförsäljningen från mejeri av konsumtionsmjölk. Nämnden har erinrat, att den redan tidigare i anslutning till en framställning av lantbruksstyrelsen förklarar sig dela styrelsens uppfattning, att kungörelsen den 6 mars 1942 (nr 91) med vissa bestämmelser angående handeln med mjölk bör ändras på sådant sätt, att föreskrifterna om viss högsta fetthalt i standardiserad konsumtionsmjölk upphäves. Jag fann mig i fjol icke kunna förorda nämndens förslag med hänsyn till, bland annat, att normalpriserna på konsumtionsmjölk då skulle upphävas. Enligt vad nämnden upplyst, har överenskommelserna om pris-sättningen på standardiserad konsumtionsmjölk efter normalprisernas slo-pande fungerat på ett tillfredsställande sätt. Med hänsyn härtill finner jag mig nu böra biträda nämndens framställning. I enlighet härmed har jag för avsikt att senare, efter förslag från nämnden, föreslå Kungl. Maj:t ändring av berörda kungörelse. Jag förutsätter emellertid, att Svenska mejeriernas

riksförening kommer att tillse, att en dylik ändring icke för allmänheten medför någon inskränkning i möjligheten att erhålla till 3 procent standardiserad konsumtionsmjölk.

I fråga om smör förutsätter nämnden, att priset på runmärkt smör vid försäljning från smörtillverkande mejeri liksom hittills skall regleras genom en riksnoterung, som sättes av Svenska mejeriernas riksförening samtidigt med en notering för omärkt smör. Beträffande differentieringen av priserna på runmärkt och omärkt smör avses vidare samma regler skola gälla som under innevarande år. Kostnaderna för mejeriernas säsongmässiga lagring av smör samt för förlusterna på exporten av smör och andra mejeriprodukter har nämnden förutsatt skola liksom hittills bestridas av tillgängliga medel i riksföreningens kassa för regleringsändamål. Riksföreningen föreslås vidare även nästa år skola mot en ränta, motsvarande gällande diskonto med tillägg för 0,5 procent, erhålla rörelsemedel, uppgående till det inlagrade smörets värde. Vad sålunda anförts föranleder ingen erinran från min sida.

Nämndens förslag beträffande priserna på och regleringen i fråga om ost under nästa regleringsår kan jag likaledes i huvudsak godtaga. Detta innebär bland annat, att importen av ost skall vara fri och regleras enbart genom införselavgifter, vilka bör bestämmas på så sätt, att det enligt prisöverenskommelsen angivna genomsnittspriset för ost kan upprätthållas. Vidare bör regleringsmedel, på sätt nämnden föreslagit, få ställas till förfogande för utbetalning till de osttillverkande mejerierna av ett särskilt kvalitetstillägg för ost.

Vad nämnden anført i fråga om införandet av införselavgifter för torrmjölk påkallar icke för närvarande något mitt uttalande.

Nämndens framställning i övrigt angående regleringen av mjölk och mejeriprodukter föranleder icke någon erinran från min sida.

Med anledning av det utav nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation framförda önskemålet, att varuskatten på grädglass i förpackningar under en tredjedels liter snarast möjligt skall borttagas, torde jag få erinra om att 1954 års riksdag (BevU 21) anförde, att 1952 års kommitté för indirekta skatter har att till bedömande upptaga frågor rörande utformningen i olika hänseenden av redan förefintliga indirekta skatter. Riksdagen ansåg med hänsyn härtill, att det beträffande glass icke borde komma i fråga, att den utan att avvakta kommitténs förslag skulle taga ståndpunkt i frågan att slopa beskattningen av ett varuslag, som varit underkastat beskattning, sedan varuskatten infördes år 1941. Vid sådant förhållande torde någon åtgärd i frågan icke nu böra övervägas.

Prissättningen på brödsäd och oljeväxter av 1956 års skörd

Med hänsyn till önskvärdheten av att odlarna före sådden skall få kännedom om de blivande priserna på de odlade grödorna fastställde, som förut nämnts, Kungl. Maj:t med riksdagens bemyndigande sommaren 1954 med vissa förbehåll riktpriiser på vete, råg, höstraps och höstrybs av 1955 års skörd, såvitt avser de kvantiteter, som kan avsättas för human konsumtion inom landet. Även tidigare har Kungl. Maj:t under en följd av år — i vissa avseenden dock med en annan utformning — fastställt priser redan före höstsådden.

Med hänvisning till bland annat det prissättningssystem, som jordbruksprisutredningens majoritet förordat, har såsom förut anförts jordbruksnämnden för sin del ansett sig böra avråda från att några riktpriiser för 1956 års skörd överhuvudtaget fastställas av Kungl. Maj:t före höstsådden. Enligt nämndens mening bör det i stället vara vederbörande regleringsförerings sak att bedöma, om någon orientering rörande de sannolika priserna för 1956 års skörd bör lämnas.

Med hänsyn till att något förslag till prissättningssystem, grundat på jordbruksprisutredningens betänkande, icke ännu anmälts för Kungl. Maj:t, finner jag mig böra förorda, att Kungl. Maj:t liksom i fjol skall erhålla riksdagens bemyndigande att redan före höstsådden 1955 — med samma förbehåll i fråga om senare ändringar som gällt under år 1954 — fastställa riktpriiser på vete, råg, höstraps och höstrybs av 1956 års skörd, såvitt angår en brödsäds- respektive oljeväxtfrökvanitet, motsvarande det inhemska avsättningsutrymmet. Vid bifall från riksdagens sida till vad jag sålunda förordat, bör, om bemyndigandet utnyttjas, förslag till riktpriiser föreläggas Kungl. Maj:t av nämnden efter förhandlingar med jordbrukets förhandlingsdelegation samt Sveriges oljeväxtodlares centralförening.

Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet

Till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet har för budgetåret 1955/56 i årets statsverksproposition upptagits ett beräknat belopp av 32,5 miljoner kronor. Härav har 16,4 miljoner kronor avsetts för den beredskapslagring av brödsäd, majs och oljekraftfoder, som från och med regleringsåret 1954/55 administreras av föreningen Svensk spannmålshandel, 1,8 miljoner kronor för den av jordbruksnämnden administrerade beredskapslagringen av socker, risgryn, kaffe, fettvaror, mjöl, ärter, bönor och linfrö samt 14,3 miljoner kronor för nedskrivning av bokföringsvärdet å beredskapslagren av brödsäd.

Jordbruksnämnden har utan egen erinran upplyst, att föreningen Svensk spannmålshandel i skrivelse den 10 mars 1955 till nämnden beräknat de egentliga omkostnaderna för beredskapslagringen av brödsäd, majs och oljekraftfoder till 12,4 miljoner kronor, däri inräknat räntekostnader 4,5 mil-

joner kronor, nettokostnader för prisskillnadsreglering i samband med lageromsättning i egentlig mening samt kostnader för administration. I fråga om den av nämnden administrerade beredskapslagringen föreligger enligt nämnden ingen anledning att nu ändra totalbeloppet för medelsbehovet.

Vidare anser nämnden det önskvärt med en nedskrivning av bokföringsvärdet å beredskapslagren av brödsäd med ett totalbelopp av ungefär den storlek, som tidigare preliminärt angivits, samt med en nedskrivning av bokföringsvärdet å beredskapslagren av mjöl med i runt tal 0,3 miljoner kronor. Dessutom bör enligt föreningen och nämnden ett belopp av netto cirka 1,5 miljoner kronor finnas tillgängligt för att täcka sådana förluster, som uppstår till följd av prisskillnader vid sådana inköp och försäljningar i samband med föreningens beredskapslagring, vilka icke är att hänföra till lageromsättning i egentlig mening. Föreningen och nämnden har vidare preliminärt beräknat behållningen på de medel, vilka tidigare anvisats eller reserverats för täckande av kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, till sammanlagt 15,5 miljoner kronor. Nämnden föreslår, att denna behållning skall få tagas i anspråk för att täcka kostnader för nyss angivna nedskrivningar och förluster. Vad nämnden sålunda anfört, föranleder ingen erinran från min sida.

För budgetåret 1955/56 torde följaktligen ifrågavarande anslag böra uppföras med ett belopp av $(12,4 + 1,8 =)$ i runt tal 14 miljoner kronor.

I detta sammanhang torde jag få taga upp frågan om förbud för jordbruksnämnden att ikläda sig kostnader för försäkring av beredskapslager av vissa varor m. m. Såsom nämnden och statskontoret anfört, är den verkliga risken beträffande prisfall m. m. för ifrågavarande varor avtalsmässigt redan överförd på staten. Med hänsyn härtill samt med beaktande av de skäl, som legat till grund för förbudet mot försäkring av staten tillhörig egendom, anser jag, att — i huvudsaklig överensstämmelse med nämndens av remissinstanserna tillstyrkta förslag — föreskrifter bör utfärdas om förbud för nämnden att ikläda sig kostnader för försäkring av varor, som lagras för statligt ändamål men som formellt förblir i enskild ägo. Undantag från förbudet bör dock, i enlighet med vad statens sakrevision föreslagit, av nämnden kunna beslutas i sådana fall, då avtal icke kan komma till stånd utan att försäkring tecknas.

Förutsättningen för ett dylikt förbud är emellertid dels att nämnden bemyndigas att på statens vägnar utfärda sådan garanti- eller ansvarsförbindelse, som kan befinnas erforderlig för att statsverket skall undgå kostnad för försäkring, dels att erforderliga statsmedel ställes till förfogande för infriande av dylika förbindelser, när skada inträffar. Med hänsyn härtill synes frågan böra underställas riksdagen. Medel för täckning av uppkomna förluster i anledning av ifrågavarande garanti- eller ansvarsförbindelser torde efter Kungl. Maj:ts bemyndigande få disponeras ur anslaget till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet.

Vad vidare gäller den samlagring med varor, som icke ingår i beredskaps-lager, finner jag det i likhet med nämnden och remissinstanserna praktiskt och nödvändigt, att nämnden bemyndigas att — efter hand som nämndens nuvarande åtaganden i fråga om försäkringskostnaderna vid samlagring avvecklas — intill utgången av juni 1956 försäkra såväl staten som enskild tillhöriga varor, oavsett nu gällande och i förevarande sammanhang föreslagna förbud mot försäkring.

Därest riksdagen icke har något att erinra mot vad sålunda föreslagits, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda nödiga föreskrifter i ämnet.

Statliga rörelsemedel till lagrings- och inlösningsverksamhet

På kapitalbudgeten har under Fonden för förslag till statsverket till lagring av jordbruksprodukter anvisats investeringsanslag till livsmedelskommissionens och sedermera jordbruksnämndens förfogande på sammanlagt 163 175 000 kronor. Vidare har under samma fond anvisats ett anslag på 50 miljoner kronor till inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. Nämnden har beräknat, att dessa medel behöver stå till förfogande för ändamålen även under nästa budgetår men att någon ytterligare medelsanvisning icke torde vara erforderlig. Vad nämnden sålunda anfört föranleder ingen erinran från min sida. Jag har ej heller något att invända mot att statliga eller statsgaranterade rörelsemedel i form av kredit hos riksgäldskontoret eller hos annat kreditinstitut mot säkerhet av riksgäldskontoret alltjämt får upptagas av föreningen Svensk spannmålshandel i den omfattning och på det sätt, som framgår av beslut av 1954 års riksdag.

Vissa författningsändringar

I förordningen den 24 maj 1934 (nr 180) angående villkor i vissa fall för införsel av fodermedel samt förbud mot viss användning av denaturerad spannmål stadgas i 1 § befogenhet för Kungl. Maj:t att, där så erfordras för tryggande av en tillfredsställande avsättning av svensk spannmål, som villkor för tillstånd till införsel av fodermedel föreskriva, att viss kvantitet svenskt vete eller svensk råg genom färgning eller annorledes visas ha denaturerats för foderändamål. Vidare förutsättes i 3 §, att Kungl. Maj:t även i andra fall äger meddela bestämmelser om sådan denaturering. Har denaturering skett, får enligt 2 § spannmålen icke användas för tillverkning av mjöl eller gryn till människoföda eller för utsäde. Förordningen innehåller vidare vissa ansvarsbestämmelser m. m. I kungörelse den 14 januari 1955 (nr 5) med vissa bestämmelser angående denaturerad spannmål har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter rörande det sätt, på vilket denaturering skall ske, samt om märkning av förpackningar, varigenom denaturerad spannmål utlämnas. I kungörelsen har jordbruksnämnden bemyndigats att meddela närmare föreskrifter. Sådana har utfärdats i nämndens cirkulär nr 13 för år 1955.

Nämnden har nu föreslagit, att 1934 års förordning skall upphävas och ersättas med en ny, varvid bestämmelserna om denaturering av spannmål i anledning av import av fodermedel bör utgå. Vidare förordas, att förbudet att använda denaturerad spannmål skall få en vidare innebörd och omfatta även brännvinstillverkning och användning för tekniska ändamål. Mot vad nämnden sålunda föreslagit har jag intet att erinra.

Under detta avsnitt av sin skrivelse berör jordbruksnämnden även frågan om avveckling av spannmålskreditfonden eller översyn av de bestämmelser, som gäller för lån ur denna. Enligt uppgift från riksbanken har någon utlåning från fonden icke förekommit sedan budgetåret 1946/47, och bankofullmäktige har för sin del under hänvisning härtill icke något att erinra mot att fonden upphör. Med hänsyn till att fonden numera saknar betydelse för ifrågasvarande kreditförsörjning och att, såsom förut anförts under avsnittet om brödsädsregleringen, finansieringen av spannmålsinköpen för framtiden avses skola ske på annat sätt, torde fonden böra avvecklas med utgången av innevarande budgetår.

Enligt förordningen den 29 maj 1933 (nr 234) angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m. äger Kungl. Maj:t föreskriva att kvarn, som använder utländsk havre vid framställning av havreprodukter, i viss utsträckning skall vara skyldig att därvid jämväl använda svensk havre. Nämndens förslag att denna förordning skall upphävas förleder ingen erinran från min sida.

Enligt förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli äger Kungl. Maj:t förordna, att skatt skall erläggas för kli, som införes till riket eller som erhålles vid tillverkning inom riket av mjöl eller gryn av vete. I kungörelser den 24 maj 1934 (nr 174 och 175) har lämnats vissa tillämpningsföreskrifter om bland annat uppbörd och restitution av skatt på kli. Jag delar nämndens uppfattning att jämväl denna förordning nu kan upphävas.

Nämnden har berört vissa författningsbestämmelser angående särskild skatt och avgift på stärkelsesrika utländska råvaror, som användes vid tillverkning av stärkelse eller brännvin. Nämnden har föreslagit, att de angivna författningsbestämmelserna, trots att de i viss mån är föråldrade, skall bibehållas intill dess frågan om ifrågasatt omläggning av marknadsregleringarna för potatis och potatisprodukter slutligt prövas. Häremot har jag intet att erinra.

Vidare har nämnden uttalat, att de bestämmelser angående slaktdjursavgift, vilka nu återfinnes i förordningen den 5 juni 1953 (nr 376) angående sådan avgift, i vissa avseenden bör omarbetas och att i samband härmed 1953 års förordning bör utbytas mot en ny. Slaktdjursavgift kan nu uttagas endast för kött och fläsk. Nämnden har anfört starka skäl för att avgift bör kunna utgå även för den del av fläskproduktionen, som exporteras i form av levande svin, och föreslår, att slaktdjursavgift skall kunna uttagas även vid sådan export. Enligt förslaget skall detsamma gälla jämväl, då nötkreatur och hästar exporteras för slakt. Vidare förordar nämnden vidgade möjligheter till kontroll över att slaktdjursavgift rätteligen

erlägges. I detta hänseende innefattar förslaget bestämmelser, vilka nära överensstämmer med dem som enligt förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete gäller i fråga om kontroll av förmalningsavgift m. m. Jag har intet att erinra mot det av nämnden sålunda framlagda förslaget till ny förordning angående slaktdjursavgift.

I enlighet med det anförda torde förslag till dels *förordning angående förbud mot viss användning av denaturerad spannmål*, dels *förordning om upphävande av förordningen den 29 maj 1933 (nr 234) angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m.*, dels *förordning angående upphävande av förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli*, dels *förordning angående slaktdjursavgift*, få föreläggas riksdagen för godkännande.

Frågan om upphävande av vissa tillämpningskungörelser samt utfärdande av nya sådana torde jag senare få anmäla.

Anslagsäskanden

Vid bifall till de förslag, som jag framlagt i det föregående, skulle kostnaderna för prisreglerande åtgärder för nästa regleringsår uppgå till i runt tal 189 miljoner kronor. Av detta belopp avser cirka 182 miljoner kronor allmänt mjölkpristillägg, extra mjölkpristillägg i vissa delar av landet samt leveranstillägg, 1,7 miljoner kronor stöd åt odlingen av lin och hampa, 1 miljon kronor fraktbidrag för fodersändningar till Västerbottens och Norrbottens län samt 4 miljoner kronor diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen. Enligt vad jordbruksnämnden anført, är sistnämnda belopp bland annat avsett att användas till ersättning åt Svenska mejeriernas riksförening för handhavandet av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter, till kostnaderna för stödet till ullproduktionen (0,2 miljoner kronor) samt till kostnaderna för smågrisstödet (1 miljon kronor). Vidare skall dessa medel tagas i anspråk för att bestrida vissa kontroll- och försökskostnader i samband med främjandet av kvalitetsodling av matpotatis ävensom i anslutning till tidigare principbeslut för vissa kostnader för mejeri- och slakterianläggningar i Norrland.

Såsom framgår av det föregående har nämnden beräknat den sammanlagda behållningen på prisregleringsanslaget för innevarande och tidigare regleringsår till omkring 40 miljoner kronor. Av denna behållning torde ett belopp av 20 miljoner kronor få tagas i anspråk för täckande av medelsbehovet för de prisreglerande åtgärderna under regleringsåret 1955/56, medan återstoden av behållningen i enlighet med nämndens förslag torde böra reserveras för att möta utgifter för regleringen utöver de nu beräknade. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, bör till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område äskas ett reservationsanslag av (189 — 20 =) 169 miljoner kronor.

Förutom nu omförmälda anslag bör i enlighet med vad förut förordats

äskas till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet ett förslagsanslag av 14 miljoner kronor.

Vidare torde riksdagens medgivande böra inhämtas till att få taga förut nämnda behållning å reservationsanslaget till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet i anspråk för att täcka förluster, som uppkommer hos föreningen Svensk spannmålshandel och jordbruksnämnden vid försäljning och nedskrivning av beredskapslager av brödsäd och mjöl.

Slutligen torde i enlighet med vad som förut förordats till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. böra äskas 1,1 miljoner kronor.

Vad beträffar riksstatens inkomstsida för budgetåret 1955/56 synes såsom nämnden anfört ett belopp av 56 miljoner kronor böra beräknas såsom nettointkomst av regleringsavgifter för fettvaror. Vidare bör i enlighet med nämndens förslag ett belopp av cirka 2,2 miljoner kronor, utgörande vissa ränteinkomster på kapitalanslagen för lagring av jordbruksprodukter och för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö, såsom inkomst tillföras titeln Diverse kapitalfonder.»

Utskottet

Allmänna synpunkter på prisregleringen under produktionsåret 1955/56

Departementschefen har erinrat om att jordbruksprisutredningen nu slutfört sitt uppdrag i fråga om en översyn av formerna för prissättningen på jordbruksprodukter samt anfört, att avsikten är att snart i annat sammanhang anmäla frågan om de ändringar av prissättningssystemet, som den verkställda översynen kan komma att föranleda. Vid sådant förhållande har prissättningen för produktionsåret 1955/56 ansetts böra ske i hittillsvarande former. Sålunda har på sedvanligt sätt upprättats en kalkyl med prognos över jordbrukets inkomster och kostnader under det kommande regleringsåret. Beräkningen av arbetskostnaderna i kalkylen har i år liksom tidigare varit förknippad med särskilda svårigheter. I år har kalkylsakkunniga sålunda ansett sig icke kunna taga ställning till frågan, vilken nedgång i arbetsvolymen man bör räkna med i kalkylen. Då betydande skillnader föreligger mellan den nedgång, som olika statistiska material utvisar, har de sakkunniga i stället redovisat olika alternativ i fråga om arbetsvolymen. Räknar man, liksom fallet har varit under de senaste åren, med en årlig minskning av arbetsvolymen med 3 procent, blir underskottet i kalkylen ej mindre än 284 miljoner kronor. Därvid har för hela jordbrukets arbetskraft räknats med en lön enligt det vid tiden för beräkningen gällande kollektivavtalet för lantarbetare. Den i mars i år avtalade lönehöjningen har sålunda icke beaktats. Vid antagande av en nedgång i arbetsvolymen med 4 procent blir det på motsvarande sätt beräknade underskottet 169 miljoner kronor, medan antagandet av en nedgång med 5 procent ger ett under-

skott på endast 58 miljoner kronor. Tillgodoräknar man i kalkylen hela jordbrukets arbetskraft den senaste höjningen av lantarbetarlönen, stiger de sålunda beräknade underskotten med i runt tal 250 miljoner kronor. Den uppgjorda kalkylen har tjänat till ledning för prissättningen på jordbrukets produkter under regleringsåret 1955/56 enligt den mellan statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation den 16 mars 1955 ingångna, av Kungl. Maj:t den 25 samma månad godkända prisöverenskommelsen. Hänsyn har därvid även tagits till den höjning av jordbrukets kostnader, som var att emotse, sedan förhandlingarna om nya kollektivavtal för lantarbetare och andra arbetargrupper avslutats.

Överenskommelsen innebär, bland annat, att jordbruket skall tillföras en inkomstökning i form av prishöjningar till ett belopp av i runt tal 290 miljoner kronor. De förhållandevis största prishöjningarna gäller kött och fläsk samt konsumtionsmjölk. Beträffande brödsäd har överenskommit om en mindre prissänkning än den som Kungl. Maj:t beslutade sommaren 1954. Sammansatta torde prishöjningarna, eftersom de främst hänför sig till animalieprodukterna, medföra en starkare inkomstförbättring för det mindre än för det större jordbruket. Då det nya kollektivavtalet för lantarbetarna skall tillämpas redan fr. o. m. den 1 januari 1955, skall jordbruket — i enlighet med punkt 10 i föregående års prisöverenskommelse — erhålla viss kompensation härför dels genom en höjning av priset på konsumtionsmjölk redan fr. o. m. den 1 april 1955, dels genom att för kött och fläsk en högre prisnivå än den, som förutsatts i överenskommelsen, skall tillämpas redan under innevarande regleringsår. För den sänkning av sockerbetspriset, som överenskommit vid särskilda förhandlingar med betodlarna, äger jordbruket enligt överenskommelsen påkalla en justering för att täcka det därav föranledda inkomstbortfallet i kalkylen. Vid stigande världsmarknadspriser har vissa justeringsmöjligheter i fråga om inlösenpriserna för vete och råg samt grundpriserna för oljeväxtfröer förutsatts i överenskommelsen. Beträffande fördelningen av prishöjningarna liksom i övriga hänseenden delar utskottet departementschefens uppfattning, att prisöverenskommelsen utgör en godtagbar lösning av de föreliggande frågorna och därför bör godkännas.

Årets prisöverenskommelse innebär vidare, bland annat, att den s. k. 4-procentregeln skall äga tillämpning jämväl under det kommande regleringsåret, varvid dock omräkning av kalkylen skall ske endast såvitt jordbruksnämnden eller jordbrukets förhandlingsdelegation så påfordrar. I dylikt fall skall omräkning ske under november 1955 på grundval av skörderapporterna per den 15 oktober. Utskottet har icke något att erinra häremot.

Liksom för innevarande år har jordbrukets förhandlingsdelegation gjort förbehåll om att oavsett 4-procentregeln få upptaga förhandlingar med jordbruksnämnden om kompensation till följd av löneökningar på grund av nya kollektivavtal för lantarbetare eller andra arbetargrupper. Utskottet förutsätter, att när de i angivna förbehåll till överenskommelsen intagna kostnadsökningarna inträffar, förhandlingar skall kunna upptagas i vanlig ordning.

En överenskommelse om en dylik eventuell kompensation bör underställas riksdagens prövning.

I motionerna I: 521 och II: 648 har framställts yrkanden, vilkas godkännande skulle innebära ett frångående av prisöverenskommelsen på flera punkter. Sålunda har yrkats, att till överenskommelsen skall fogas ett uttalande av innebörd, att de kostnadsökningar respektive inkomstminskningar, som sammantagna låter sig inrymmas i den s. k. 4-procentregeln, ej skall få föranleda prishöjningar, samt att i enlighet därmed punkten 7 i den del, som uttryckes i bisatsen »oavsett 4-procentregeln», ej skall godtagas. Utskottets nyss uttalade godkännande av prisöverenskommelsen innebär, att utskottet avstyrker bifall till nu angivna yrkanden i motionerna I: 521 och II: 648.

Vidare har i motionerna I: 523 och II: 642 yrkats, att riksdagen måtte medge jordbrukets förhandlingsdelegation rätt att upptaga förhandlingar om kompensation åt jordbruket för de ökade räntekostnaderna. Utskottet, som för sin del finner, att ett särskilt medgivande för jordbrukets förhandlingsdelegation att hos jordbruksnämnden påkalla förhandlingar om spörsmål av olika slag icke är erforderligt, förordar att motionerna icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Departementschefen har framhållit, att prisöverenskommelsen icke bör utgöra hinder för jordbruksnämnden att vidtaga sådana justeringar av priserna, som är påkallade av försörjningsläget eller marknadsförhållandena. Utskottet, som är av samma åsikt, vill emellertid understryka vad departementschefen anfört om att dylika justeringar såvitt möjligt bör avvägas på sådant sätt, att minsta möjliga inkomstförskjutning mellan olika grupper av jordbrukare åstadkommes. Utskottet förutsätter vidare, att överläggningar med jordbrukets organisationer skall äga rum, innan dylika justeringar vidtages. Utskottet utgår ifrån att om fråga uppkommer om ändring av nuvarande regler för fastställande av regleringsavgiften på fettvaror, förhandlingar i enlighet med prisöverenskommelsen härom upptages med jordbrukets förhandlingsdelegation.

Liksom hittills torde Kungl. Maj:t böra äga befogenhet att inom den av riksdagen anvisade anslagsramen handha jordbruksregleringen och vidtaga de ändringar i densamma, som påkallas av omständigheterna.

I övrigt föranleder Kungl. Maj:ts framställning, såvitt nu är i fråga, icke någon erinran från utskottets sida.

Brödsädsregleringen

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag, att det för innevarande år gällande regleringssystemet skall bibehållas även under regleringsåret 1955/56 ävensom att de allmänna direktiven för föreningen Svensk spannmålshandel skall bibehållas i stort sett oförändrade under nästa regleringsår. Vidare förordar utskottet Kungl. Maj:ts förslag rörande prissättningen på brödsäd av 1955 års skörd. Utskottet finner sig sålunda icke böra tillstyrka bifall till yrkandet i motionerna I: 521 och II: 648 att ej godtaga den överenskomna

höjningen med 2 kronor per deciton av de tidigare fastställda sänkta priserna för vete och råg. Utskottet har vidare ej något att erinra mot att Kungl. Maj:t bemyndigas att medge föreningen Svensk spannmålshandel att — om så skulle visa sig erforderligt — med anlåtande av den till föreningens förfogande ställda rörliga krediten i riksgäldskontoret i viss omfattning finansiera omhändertagandet av 1955 års brödsädsskörd. I likhet med Kungl. Maj:t förutsätter utskottet därvid, att de av 1954 års riksdag godtagna bestämmelserna för tillhandahållande av dylik kredit iakttages och att formerna i övrigt för finansieringen fastställas efter överläggningar med jordbruksnämnden och riksgäldskontoret.

Beträffande förmalningsavgiften tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Detta innebär, bland annat, att förmalningsavgiften i enlighet med prisöverenskommelsen även under nästa regleringsår skall utgå med 5 kronor per deciton samt att lönekvarnarna som viss gottgörelse för sitt besvär med att uttaga och redovisa avgifterna ävensom för ränteförluster skall av förmalningsavgiftsmedlen erhålla en oförändrad ersättning av 50 öre per deciton. Utskottet finner sig sålunda icke böra biträda vad i motionerna I: 520 och II: 644 samt I: 524 och II: 646 härom anförts och yrkats.

Vad departementschefen anfört rörande prisfallsersättning för sänkningen av prisnivån för 1955 års brödsädsskörd och försäljningen av brödsäd för foderändamål ävensom beträffande beredskapslagringen av brödsäd föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Departementschefen har under denna punkt föreslagit, att Kungl. Maj:t skall erhålla bemyndigande att till vissa kvarnar och spisbrödsfabriker med kvarn — enligt en från jordbruksnämnden inkommen förteckning 165 stycken — utbetala prisskillnadsersättning av 2 kronor 45 öre per deciton vete och 5 kronor 95 öre per deciton råg för övergångslager av gammal skörd per den 31 juli 1954. Utskottet tillstyrker detta förslag ävensom att nämnda ersättningar skall utgå ur det å riksstaten för budgetåret 1954/55 upptagna reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Beträffande vad i propositionen i övrigt anföres i fråga om brödsädsregleringen har utskottet intet att erinra.

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel

Handeln med fodersäd och andra fodermedel är sedan några år tillbaka fri liksom även prisbildningen å dessa varor. Utskottet finner i likhet med departementschefen någon ändring härutinnan icke vara påkallad och förordar, att den begränsning av importen, som kan behövas i prisreglerande syfte, även i fortsättningen skall åstadkommas genom användande av införselavgifter samt, i fråga om inom landet av importerade råvaror framställt oljekraftfoder, tillverkningsavgifter. Vidare tillstyrker utskottet, att utförselavgifter skall få tillämpas, när det inhemska pris- och försörjningsläget så kräver.

I motionerna I: 520 och II: 644 har yrkats, dels att införselavgift på spannmål och oljekraftfoder respektive avgift på inom landet tillverkat oljekraft-

foder icke bör utnyttjas till att höja detaljpriset på oljekraftfoder över 43 kronor per deciton, ej heller för importerad foderspannmål över 40 kronor per deciton, dels att Kungl. Maj:t skall av clearingkassan för fettvaror disponera högst 7 miljoner kronor för att sänka avräkningspriset på svenskt oljekraftfoder, i den mån den nu använda standardiserade blandningen av oljekraftfoder ej därigenom nedbringas under 43 kronor per deciton, dels slutligen att jordbruksregleringen i övrigt med beaktande av vad i motionerna anförts måtte handhavas så, att en otillfredsställande prisutveckling för svensk foderspannmål motverkas. I anslutning till de i förevarande motioner framförda yrkandena beträffande handhavandet av avgiftsbeläggningen på fodermedel och av jordbruksregleringen i övrigt vill utskottet erinra om att utskottet förra året i anledning av en motion med en mot det förstnämnda yrkandet svarande hemställan uttalade, att en dylik rekommendation skulle, förutom en minskning av det avsedda stödet åt den inhemska foderproduktionen, medföra en icke oväsentlig reduktion av de avgiftsmedel, som står till förfogande för stöd åt exporten av animalieprodukter. Utskottet är fortfarande av samma mening. Vad därefter angår det framställda yrkandet om prisnedsättning på svenskt oljekraftfoder finner sig utskottet med hänsyn både till vad som förutsatts vid övergången till fri prisbildning och fri handel på fodermedelområdet samt till de med prisnedsättningen förknippade kostnaderna icke kunna förorda ett återinförande av subventioner på detta område. Utskottet finner sig sålunda böra avstyrka de i motionerna I: 520 och II: 644 i förevarande del framförda yrkandena.

Vad i propositionen anförts om restitutionen och fördelningen på olika animaliegrenar av de medel, som inflyter genom upptagande av införselavgifter på fodervaror och tillverkningsavgifter på inom landet tillverkat oljekraftfoder, kan utskottet biträda. Ej heller har utskottet något att erinra mot vad departementschefen anført beträffande beredskapslagringen av majs och oljekraftfoder eller i fråga om möjligheten att föreskriva minimiiblandning av inhemskt raps- och senapsmjöl eller viss avsättningsgaranti för oljekraftfoder av inhemsk råvara.

Under denna punkt har i propositionen även föreslagits, att de sedan lång tid tillbaka utgående fraktbidragen vid transport av fodermedel till vissa delar av norra Sverige från och med nästa regleringsår skall utgå endast för transport av fodermedel till Västerbottens och Norrbottens län. Vidare föreslås det bottenbelopp, för vilket fraktbidrag icke lämnas av statsmedel, skola höjas från 1 krona 25 öre till 2 kronor per deciton. Belopp motsvarande de slojade bidragen respektive sänkningen av bidragen skall enligt förslaget i stället över reservationsanslaget till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. tillföras de olika hushållningssällskapen inom berörda område för att användas till sällskapens rådgivnings- och upplysningsverksamhet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förevarande framställning och förordar de därvid framförda förslagen i fråga om såväl fördelningen på olika områden som användningen för olika ändamål av de från fraktbidragen till

nyssnämnda anslag överflyttade medlen. Vid sådant förhållande finner sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till yrkandet i motionerna I: 520 och II: 644, att fraktbidragen skall utgå med oförändrade belopp under nästa regleringsår. I likhet med departementschefen anser utskottet vidare, att utbetalningen av de kvarstående fraktbidragen under nästa regleringsår liksom under innevarande år skall handhavas av föreningen Svensk spannmåls-handel, som bör få de kostnader, som kan beräknas falla på administrationen av bidragen, täckta ur anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Beträffande vad i propositionen i övrigt anförts om regleringen av foder-säd och andra fodermedel samt om anslaget till Bidrag till produktionsbe-främjande åtgärder i Norrland m. m. har utskottet intet att erinra.

Potatisregleringen

I fråga om odlarpriset på fabrikspotatis samt överenskommelsen med Sveriges stärkelseproducenters förening biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet finner sig även böra förorda vad i propositionen föreslagits i fråga om statsbidrag till den verksamhet, som bedrivs av Svensk matpota-tiskontroll. Ej heller i övrigt föranleder Kungl. Maj:ts framställning i före-varande del någon erinran från utskottets sida.

Oljeväxtregleringen

Mot de grundpriser för oljeväxtfrö och det garantipris för linfrö, som Kungl. Maj:t med vissa i prisöverenskommelsen angivna förbehåll fastställt den 30 juli 1954 och den 25 mars 1955, har utskottet icke något att erinra. Utskottet har ej heller något att invända mot att exportverksamheten be-träffande oljeväxtfrö också under nästa regleringsår handhaves av förening-en Svensk spannmålshandel på utav departementschefen angivet sätt eller att definitivt ställningstagande i fråga om det framtida handhavandet av verksamheten med uppsamling m. m. av oljeväxtfröer får anstå till ett kom-mande år. Utskottet finner sig även med hänsyn till vad departementschefen anført härom böra biträda förslaget att under ytterligare ett år avtalsvägen reglera oljefabrikernas befattning med oljeväxtskörden och bibehålla clea-ringkassan för fettvaror såsom instrument för avräkningarna med oljefa-brikerna beträffande såväl det frö, som bearbetas för den svenska markna-dens behov, som det frö, vilket användes vid framställning av olja för export. Medel för infriande av garantien beträffande linfrö torde även under nästa regleringsår få ställas till förfogande ur denna clearingkassa.

Ej heller beträffande vad i propositionen i övrigt anförts i fråga om olje-växtregleringen har utskottet något att erinra.

Fettvaruregleringen

Vad departementschefen anført på denna punkt föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Framställningen innebär, bland annat, att det

av 1953 års riksdag beslutade regleringssystemet skall bibehållas i stort sett oförändrat även under nästa regleringsår och att därvid, såsom nämnts under avsnittet om oljeväxtregleringen, jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror skall bestå också under regleringsåret 1955/56. Vidare skall liksom hittills mot viss ränta förskott få lämnas ur clearingkassan för finansiering av inlösningen av 1955 års garanterade oljeväxtfröskörd.

I motionerna I: 520 och II: 644 har yrkats, dels att regleringsavgifterna på margarinråvaror skall sänkas med belopp, som möjliggör en sänkning av margarinpriset i fabrikationsledet med 35 öre per kilogram, dels att Kungl. Maj:t vid tillämpning av gällande förordning om användning av svenskt oljeväxtfrö icke måtte fastställa kostnadshöjande bestämmelser rörande margarintillverkningen, vilka icke är erforderliga för fullgörande av det statliga stödet till den inhemska oljeväxtodlingen. Utskottet vill i anledning av det förstnämnda yrkandet erinra om att utskottet såväl förra året som året dessförinnan konstaterade, att en sådan sänkning av margarinpriset skulle innebära en förhållandevis kraftig förskjutning av prisrelationerna mellan smör och margarin. Vidare uttalade utskottet vid båda tillfällena tillika, att man borde iakttaga viss försiktighet i fråga om ändring av prisrelationerna mellan smör och margarin. Utskottet, som fortfarande är av samma mening, finner sig med hänvisning till den träffade, av utskottet förut förordade prisöverenskommelsen icke kunna ansluta sig till motionärernas yrkande i denna del. Ej heller det i motionerna framförda yrkandet i fråga om tillämpningen av gällande författningsbestämmelser om användningen av svenskt oljeväxtfrö anser utskottet böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Stödet åt lin- och hampodlingen

Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag för regleringsåret 1955/56 under denna punkt står i överensstämmelse med tidigare av riksdagen fattade beslut i fråga om stödet åt ifrågavarande odling. Med hänsyn bland annat härtill har utskottet intet att erinra vare sig mot de av Kungl. Maj:t fastställda riktpiserna för 1955 års skörd av lin- och hamphalm eller mot beräkningen av de statliga bidragskostnaderna för regleringsåret 1955/56.

Enligt beslut av 1951 års riksdag skall statligt stöd i form av pristillägg till den inhemska produktionen av lin- och hampfiber utgå för 1951—1955 års skördar. I propositionen har anmälts, att jordbruksnämnden den 29 mars 1955 inkommit med förslag till fortsatta stödåtgärder samt att detta förslag för närvarande är föremål för remissförfarande och sålunda icke hinner bli föremål för prövning av 1955 års riksdag. Vid dylikt förhållande finner sig utskottet i likhet med departementschefen böra förordna, att det statliga pristödet till lin- och hampodlingen enligt nuvarande grunder förlänges att gälla även 1956 års skörd.

Kungl. Maj:ts framställning i övrigt i fråga om stödet åt lin- och hampodlingen föranleder ej heller någon erinran från utskottets sida.

Äggregleringen

Beträffande äggregleringen tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Detta innebär, bland annat, att producentprisnoteringen skall fritt få variera intill en övre gräns av 4 kronor 25 öre per kilogram samt att liksom för närvarande exportbidrag och restitution av fodermedelsavgifter skall kunna komma i fråga. Utskottet har ej heller något att erinra mot att de medel, som influtit eller i fortsättningen kan komma att inflyta genom införselavgift för kött av tamfågel, skall få tillgodoföras Sveriges export- och importförening för ägg för att användas i föreningens regleringsverksamhet.

Köttvaruregleringen

I fråga om köttvaruregleringen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Förslaget innebär, bland annat, att utrikeshandeln med kött och fläsk under regleringsåret 1955/56 skall regleras på i stort sett samma sätt som för närvarande och att priserna på kött och fläsk i enlighet med den föreliggande prisöverenskommelsen genomsnittligt skall tillåtas stiga med ett belopp, som motsvarar 39,5 öre per kilogram utöver den för innevarande regleringsår ursprungligen överenskomna prisnivån. Anpassningen till det högre prisläget skall vidare kunna ske successivt under återstående del av innevarande regleringsår.

Vad i propositionen anförts angående garantipriset för smågrisar och stödet åt ullproduktionen föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om de statliga bidragen innebär — i enlighet med vad som avtalats i prisöverenskommelsen — att såväl de allmänna och extra mjölkpristilläggen som det s. k. leveranstillägget under nästa regleringsår skall utgå efter oförändrade grunder.

I motionerna I: 513 och II: 635 göres yrkande av innebörd, att det extra mjölkpristillägget i Norrbottens och Västerbottens län med hänsyn till följdverkningarna av skördeskadorna år 1954 tillfälligt skall höjas, vilket skulle möjliggöras genom en ökning av det i propositionen beräknade prisregleringsanslaget.

Med anledning härav får utskottet erinra om att riksdagen till de jordbrukare, som år 1954 tillfogats mera betydande skördeskador, tidigare beviljat medel att utgå i form av amorteringslån och behovsprövade bidrag utan återbetalningsskyldighet. Av det till bidrag beviljade beloppet — 6 000 000 kronor — har 1 000 000 kronor anvisats till förstärkning av bidragsgivningen till jordbrukare i övre Norrland (JoU 1955: 6, rskr. 118). Kostnaderna för ifrågakvarande bidrag har bestritts av den besparing på ur prisregleringsanslaget utgående statliga mjölkpristillägg, som till följd av de i samband med skördeskadorna minskade mjölkleveranserna till mejeri i januari 1955 kunde beräknas för innevarande regleringsår. De sålunda företagna åtgärderna har främst varit avsedda att lindra de omedelbara verkningarna av

det inkomstbortfall, som följer av en mera väsentligt felslagen skörd. Därest såsom i motionerna anförts vissa verkningar av skördeskadorna icke tidigare beaktats, torde emellertid enligt utskottets mening eventuella ytterligare hjälpåtgärder icke böra sammankopplas med de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område utan böra, såsom fallet varit i fråga om statliga stödåtgärder vid skördeskador under de senaste åren, behandlas i särskild ordning. Utskottet anser sig sålunda icke kunna tillstyrka det i motionerna I: 513 och II: 635 framförda yrkandet om en höjning av prisregleringsanslaget för nu ifrågavarande ändamål. Emellertid synes det enligt utskottets mening vara påkallat, att Kungl. Maj:t närmare undersöker möjligheterna att på lämpligt sätt beakta de i motionerna framförda synpunkterna. Såvitt nu kan bedömas, kan man vänta, att en större nedgång i mjölkleveranserna till mejeri än tidigare beräknats kommer att ske under innevarande regleringsår och att följaktligen vissa ytterligare besparingar sannolikt kommer att uppstå å den del av prisregleringsanslaget, som avsetts för mjölkpristillägg. Utskottet anser därför för sin del lämpligt, att Kungl. Maj:t äger att av ifrågavarande besparingar få använda ett belopp av högst 2,5 miljoner kronor för att inom Norrbottens och Västerbottens län nu ytterligare mildra verkningarna av skördeskadorna. Skulle under nästkommande regleringsår behov av dylika ytterligare åtgärder anses fortfarande föreligga, torde nästa års riksdag kunna sättas i tillfälle att ånyo överväga denna fråga. Vid nu angivna ståndpunktstagande avstyrker utskottet jämväl bifall till yrkandena i motionerna I: 521 och II: 648 om höjning av beloppet till extra mjölkpristillägg i norra Sverige.

Enligt propositionen har jordbruksnämnden upplyst, att den vid prishöjningarna överenskomna prishöjningen på standardiserad konsumtionsmjölk — för att stimulera mjölkproduktionen i närheten av konsumtionsorterna — icke ansetts böra helt utjämnas mellan de olika mejerierna. Av den prishöjning om 4,5 öre per liter till mejeri, vilken trätt i kraft den 1 april 1955, uttages sålunda en utjämningsavgift av endast 1,5 öre per kilogram. Efter det att hänsyn tagits till vissa höjningar av utjämningsavgifterna för grädde ävensom till vissa ökade kostnader för mejeridriften, kan emellertid enligt jordbruksnämnden konsumtionsmjölksmejerierna beräknas få behålla ungefär hälften av nettoökningen från och med den 1 april 1955 av mejeripriset för konsumtionsmjölk. I fråga om en eventuell utjämning av prishöjningen till mejeri den 1 september 1955 för standardiserad konsumtionsmjölk avses enligt nämnden överenskommelse senare skola träffas mellan nämnden och Svenska mejeriernas riksförening. Vad jordbruksnämnden sålunda upplyst i fråga om utjämning av prishöjningen på konsumtionsmjölk har icke föranlett någon erinran från departementschefens sida.

I motionerna I: 522 och II: 647 har hemställts, att frågan om fördelningen av prishöjningen på standardiserad konsumtionsmjölk mellan de olika mejerierna skall få avgöras av Svenska mejeriernas riksförening på sätt, som befinnes lämpligt, utan hinder av vad i propositionen och jordbruksnämndens skrivelse i detta avseende uttalats.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att utjämningsförfarandet mellan mejerierna — även om det är grundat på en statlig förordning — torde vara en jordbrukets interna angelägenhet. Något uttalande av riksdagen synes därför icke i och för sig vara erforderligt för att möjliggöra en fördelning av prishöjningen på det sätt, som angives i motionerna. Ställning till motionärernas önskemål synes böra tagas först i den överenskomelse, som — enligt vad i propositionen upplysts — avses skola träffas mellan jordbruksnämnden och Svenska mejeriernas riksförening. Motionerna I: 522 och II: 647 torde fördenskull icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad härefter angår konsumtionsmjölken biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag om att föreskrifterna angående viss högsta fetthalt i standardiserad konsumtionsmjölk skall upphävas. I detta sammanhang vill utskottet emellertid särskilt understryka departementschefens uttalande, att Svenska mejeriernas riksförening skall tillse, att en dylik ändring icke för allmänheten medför någon inskränkning i möjligheten att erhålla till 3 procent standardiserad konsumtionsmjölk.

I motionerna I: 519 och II: 645 har yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en utredning av möjligheterna att på lång sikt lösa den svenska mjölkhushållningens avsättningsproblem samt att möjligheten att exportera tormjölk till underutvecklade länder och övriga synpunkter, som framförts i motionerna, därvid måtte beaktas. Samma synpunkter och önskemål som i motionerna har framförts i småbruksutredningens nyligen avlämnade betänkande angående det mindre jordbrukets möjligheter att uppnå bättre lönsamhet (SOU 1955: 7), vilket för närvarande är föremål för remissförfarande. Med hänsyn härtill anser utskottet en särskild framställning till Kungl. Maj:t i ämnet icke vara påkallad. Emellertid utgår utskottet ifrån att vad i motionerna anförts kommer att beaktas vid Kungl. Maj:ts ställningstagande till de i småbruksutredningens betänkande framförda förslagen. På grund av det anförda finner sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till det i motionerna I: 519 och II: 645 gjorda yrkandet.

I övrigt föranleder Kungl. Maj:ts framställning, såvitt nu är i fråga, icke någon erinran från utskottets sida.

Prissättningen på brödsäd och oljeväxter av 1956 års skörd

I likhet med departementschefen anser utskottet, att Kungl. Maj:t bör erhålla riksdagens bemyndigande att redan före höstsådden 1955 fastställa riktpriser på vete, råg, höstraps och höstrybs av 1956 års skörd. Därest bemyndigandet utnyttjas av Kungl. Maj:t, bör riktpriserna gälla med förbehåll för de ytterligare ändringar, som kan föranledas av att priserna på andra jordbruksprodukter senare kan komma att ändras. Avsättning till riktpriserna bör vidare garanteras endast såvitt angår en brödsäds- respektive oljeväxtfrökvantitet, motsvarande det inhemska avsättningsutrymmet.

Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet

Utskottet biträder vad Kungl. Maj:t föreslagit i denna del. Förslaget innebär, bland annat, att till täckning av de egentliga omkostnaderna för den av föreningen Svensk spannmålshandel administrerade beredskapslagringen av brödsäd, majs och oljekraftfoder samt den av jordbruksnämnden administrerade beredskapslagringen av socker, risgryn, kaffe, fettvaror, mjöl, ärter, bönor och linfrö skall anvisas 14 miljoner kronor ävensom att till täckning av förluster, som uppstår hos föreningen Svensk spannmålshandel och jordbruksnämnden vid försäljning av och nedskrivning av bokföringsvärdet å beredskapslagren av brödsäd och mjöl, skall tagas i anspråk behållningen på de medel, som tidigare reserverats eller anvisats för täckande av kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, preliminärt beräknade till 15,5 miljoner kronor. Förslaget innebär vidare, att Kungl. Maj:t skall bemyndigas dels föreskriva, att jordbruksnämnden i avtal rörande lagerhållning av varor, som lagras enligt åtagandet mot statsverket men som icke övergår i dess ägo, skall lämna lagerhållaren den garanti, som kan vara erforderlig för att undvika, att statsverket belastas med kostnad för de lagrade varornas försäkring, dels för täckande av uppkomna förluster i anledning av dylik garanti disponera medel ur förslagsanslaget till Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet. Kungl. Maj:t skall dock äga bemyndiga nämnden att besluta undantag från vad nu sagts i sådana fall, då avtal icke kan komma till stånd utan att försäkring tecknas, ävensom att intill utgången av juni 1956 — allteftersom nämndens nuvarande åtaganden avvecklas i fråga om samlagring med varor, som icke ingår i beredskapslager — försäkra såväl staten som enskild tillhöriga varor.

Statliga rörelsemedel till lagrings- och inlösningsverksamhet

På denna punkt har utskottet icke något att erinra mot vad departementschefen anfört.

Vissa författningsändringar

Kungl. Maj:ts förslag att ersätta förordningen den 24 maj 1934 (nr 180) angående villkor i vissa fall för införsel av fodermedel samt förbud mot viss användning av denaturerad spannmål med en ny och efter nuvarande förhållanden anpassad förordning angående förbud mot viss användning av denaturerad spannmål torde böra godkännas av riksdagen. Likaså förordrar utskottet den efter omarbetning i vissa avseenden av äldre författning föreslagna förordningen angående slaktdjursavgift. Omarbetningen innebär, bland annat, att slaktdjursavgift skall kunna uttagas även för den del av slaktdjursproduktionen, som exporteras i form av levande nötkreatur, hästar och svin, samt att möjligheterna till kontroll över slaktdjursavgiftens

rätta erläggande skall vidgas. Vidare förordar utskottet det föreslagna upphävandet av förordningarna angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m. (1933: 234) och om skatt å kli (1934: 172).

Slutligen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag om avveckling av spannmålskreditfonden med utgången av innevarande budgetår. Utskottet får därvid erinra om att riksdagens revisorer i sin berättelse över den år 1954 av dem verkställda granskningen angående statsverket förorddat, att denna fond skall avvecklas och dess behållning återföras till vederbörlig inkomstitel. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som må föranledas av ett bifall från riksdagens sida till Kungl. Maj:ts av utskottet biträdda förslag angående spannmålskreditfonden.

Anslagsäskanden

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de i propositionen framlagda anslagsberäkningarna. På grund härav och med hänsyn till vad utskottet anfört i det föregående torde sålunda de i motionerna I: 513 och II: 635 samt I: 521 och II: 648 framställda yrkandena i fråga om medelsanvisningen icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Av vad utskottet uttalat beträffande motionerna I: 520 och II: 644 under avsnittet om regleringen av fodersäd och andra fodermedel följer, att någon ändring icke bör ske i fråga om anslaget till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. Mot vad i propositionen anförts beträffande vissa ränteinkomster på kapitalanslagen för lagring av jordbruksprodukter och för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö har utskottet icke något att invända.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer utskottet angivit i det föregående samt således

1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 521 och II: 648, såvitt nu är i fråga, samt motionerna I: 523 och II: 642, godkänna vad utskottet anfört;

2) i fråga om brödsädsregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 520 och II: 644, I: 521 och II: 648 samt I: 524 och II: 646, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

3) i vad angår regleringen av fodersäd och andra fodermedel, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

4) i fråga om potatisregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

5) beträffande oljeväxtregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

6) i vad angår fettvaruregleringen, såvitt nu är i fråga, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag i förevarande del å motionerna I: 520 och II: 644 godkänna vad utskottet anfört;

7) i fråga om stödet åt lin- och hampodlingen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

8) i vad angår äggregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

9) beträffande köttvaruregleringen m. m. bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

10) i fråga om regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 513 och II: 635 samt I: 521 och II: 648 — samtliga nämnda motioner såvitt nu är i fråga — samt motionerna I: 522 och II: 647, godkänna vad utskottet anfört;

B. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, bemyndiga Kungl. Maj:t att, såvitt angår försäljning för inhemsk förbrukning, fastställa priser på brödsäd och oljeväxter av 1956 års skörd i enlighet med förut angivna grunder;

C. att riksdagen må å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa

1) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 513 och II: 635 samt I: 521 och II: 648, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 169 000 000 kronor;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning till *Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet* ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* ett reservationsanslag av 1 100 000 kronor;

D. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, medge att det å riksstaten för budgetåret 1954/55 anvisade reservationsanslaget till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* må under budgetåret 1955/56 användas för täckande av förluster, som hos Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, och statens

jordbruksnämnd uppkommer vid försäljning och nedskrivning av beredskapslager av brödsäd och mjöl;

E. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, bemyndiga Kungl. Maj:t att av anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1954/55 till vissa i det föregående nämnda kvarnar m. fl. utbetala ersättning för prisfall på brödsäd i enlighet med förut angivna grunder;

F. att riksdagen må medgiva Kungl. Maj:t att av förut angivna besparingar under reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1954/55 använda ett belopp av högst 2 500 000 kronor för att inom Norrbottens och Västerbottens län ytterligare mildra verkningarna av 1954 års skördeskador i enlighet med vad utskottet förordat i det föregående;

G. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, besluta att spannmålskreditfonden skall avvecklas med utgången av budgetåret 1954/55;

H. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) förordning angående förbud mot viss användning av denaturerad spannmål;

2) förordning om upphävande av förordningen den 29 maj 1933 (nr 234) angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m.;

3) förordning angående upphävande av förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli; samt

4) förordning angående slaktdjursavgift;

I. att motionerna I: 519 och II: 645 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Beträffande vad Kungl. Maj:t i propositionen nr 180 föreslagit riksdagen i fråga om förordningen angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m. jämte i ämnet väckt motion m. m. kommer utskottet att senare under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 12 maj 1955

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Lage Svedberg, Nord, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Sundberg, Hansson, Eskilsson, Bror Nilsson och Mossberger; samt

från andra kammaren: herrar Haeggholm, Jonsson i Strömsund, Pettersson i Dahl och Svensson i Ljungskile, fru Lindskog, herrar Rimås, Jönsson i Gårds Köpinge, Nilsson i Lönsboda och Johanson i Västervik samt fru Lewén Eliasson.

Reservationer

Brödsädsregleringen

1) Av herrar *Nord, Hansson, Svensson* i Ljungskile, *Rimås* och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett, att motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, bort bifallas och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 40, som börjar med orden »Be-träffande förmalningsavgiften» och slutar med orden »och yrkats», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 520 och II: 644 har yrkats, att bygdekvarnarna från och med nästa regleringsår skall befrias från förmalningsavgift vid s. k. löneförmalning. Frågan om befrielse av löneförmalningen från förmalningsavgift har behandlats vid såväl förra årets som nästföregående års riksdag. I sitt i fjol avlätna utlåtande nr 32 fann utskottet vissa då anförda skäl vara så vägnade, att det borde uppdragas åt Kungl. Maj:t att ha sin uppmärksamhet riktad på att söka tillvarata de möjligheter, som kan uppkomma, att mildra verkningarna för bygdekvarnarna av systemet med förmalningsavgifter. Enligt utskottets mening har erfarenheten under det gångna året ytterligare understrukt önskvärdheten av att bygdekvarnarna befrias från denna avgift. Med hänsyn härtill finner sig utskottet med avstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i denna del böra biträda det i motionerna I: 520 och II: 644 i förevarande hänseende gjorda yrkandet. Vid angivna ställningstagande avstyrker utskottet bifall till vad härom yrkats i motionerna I: 524 och II: 646.»

dels ock utskottets hemställan under punkten A 2) bort lyda sålunda:

»2) i fråga om brödsädsregleringen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 521 och II: 648, såvitt nu är i fråga, samt I: 524 och II: 646, godkänna vad utskottet anført.»

Regleringen av fodersäd och andra fodermedel

2) Av herrar *Nord, Hansson, Svensson* i Ljungskile, *Rimås* och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett, att i anledning av motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga,

dels utskottets utlåtande från och med det stycke, som på s. 40 börjar med orden »I motionerna», till och med det stycke, som på s. 42 slutar med orden »intet att erinra», bort ha följande lydelse:

»I enlighet med vad som anföres i motionerna I: 520 och II: 644 anser utskottet, att avgiftsbeläggningen på fodermedel och jordbruksregleringen i övrigt bör handhas på sådant sätt, att från animalieproducenternas synpunkt mera tillfredsställande priser på fodermedel uppnås. Uttagandet av avgifter på fodermedel bör dock icke få medföra, att en reduktion av de avgiftsmedel, som enligt prisöverenskommelsen skall stå till förfogande för stöd åt exporten av ägg, kommer att ske. Vidare biträder utskottet det i motionerna I: 520 och II: 644 framförda yrkandet, att Kungl. Maj:t skall av jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror disponera högst 7 miljoner kronor för att sänka avräkningspriset på svenskt oljekraftfoder, i den mån förbrukarpriserna på de nu förekommande oljekraftfoderblandningarna ej därigenom nedbringas under 43 kronor per deciton.

I konsekvens med vad som nyss sagts beträffande handhavandet av avgiftsbeläggningen på fodermedel bör enligt utskottets mening de under regleringsåret 1955/56 genom avgifterna inflytande medlen i sin helhet tillföras Sveriges export- och importförening för ägg för att användas i föreningens prisregleringsverksamhet. Vidare bör föreningen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag från Svenska mejeriernas riksförening tillföras ett belopp av 1 miljon kronor av tidigare influtna fodermedelsavgifter. Vid nu angivna ståndpunktstagande kan utskottet icke biträda Kungl. Maj:ts förslag, att viss del av foderavgiftsmedlen skall tillföras riksföreningen för att täcka förluster vid export av smör.

Vad i propositionen anförts beträffande beredskapslagringen av majs och oljekraftfoder samt i fråga om möjligheten att föreskriva minimiiblandning av inhemskt raps- och senapsmjöl ävensom beträffande viss avsättningsgaranti för oljekraftfoder av inhemska råvara kan utskottet biträda.

Under denna punkt har i propositionen även föreslagits, att de sedan lång tid tillbaka utgående fraktbidragen vid transport av fodermedel till vissa delar av norra Sverige från och med nästa regleringsår skall utgå endast för transport av fodermedel till Västerbottens och Norrbottens län. Vidare föreslås det bottenbelopp, för vilket fraktbidrag icke lämnas av statsmedel, skola höjas från 1 krona 25 öre till 2 kronor per deciton. Belopp motsvarande de slojade bidragen respektive sänkningen av bidragen skall enligt förslaget i stället över reservationsanslaget till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. tillföras de olika hushållningssällskapen inom berörda område för att användas till sällskapens rådgivnings- och upplysningsverksamhet.

I motionerna I: 520 och II: 644 har yrkats, att fraktbidragen för foder-sändningar till vissa delar av norra Sverige skall utgå med oförändrade be-lopp under nästa regleringsår. Utskottet, som finner det mindre välbetänt att i nuvarande läge genom fraktbidragens borttagande ytterligare höja fo-dermedelspriserna i norra Sverige, anser sig böra tillstyrka det i motionerna framförda yrkandet. Dock vill utskottet uttala, att denna fråga bör omprö-vas, när fodermedelspriserna åter kommit ned på en mera normal nivå. En-ligt utskottets mening talar vidare starka skäl för en höjning av anslagen till de norrländska hushållningssällskapens rådgivnings- och upplysnings-verksamhet. Frågan om en dylik höjning torde dock icke böra sammankopp-las med spørsmålet om ett eventuellt slopande av ifrågavarande fraktbidrag, utan frågan torde böra prövas i sammanhang med andra liknande anslag un-der nionde huvudtiteln. Utskottet finner sig sålunda för nästa budgetår böra förorda ett från innevarande budgetår oförändrat anslag till Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m. Vid nu angivna stånd-punktstagande avstyrker utskottet sålunda bifall till Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del.»

dels utskottets hemställan under punkten A 3) bort lyda sålunda:

»3) i vad angår regleringen av fodersäd och andra foder-medel, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt mo-tionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

3) Av herr *Lage Svedberg*.

Fettvaruregleringen

4) Av herrar *Nord, Hansson, Svensson* i Ljungskile, *Rimås* och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett, att motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, bort bifallas och att därför

dels utskottets utlåtande från och med det stycke, som på s. 42 börjar med orden »Vad departementschefen», till och med det stycke, som på s. 43 slutar med orden »riksdagens sida,» bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 520 och II: 644 har yrkats, bland annat, att reglerings-avgifterna för margarinråvaror skall sänkas med belopp, som möjliggör en sänkning av margarinpriset i fabrikationsledet med 35 öre per kilogram. I likhet med motionärerna finner utskottet, att med hänsyn till såväl den nedgång i smörproduktionen, som ägt rum i vårt land, som de möjligheter till export av smör, som förefinnes inom ramen för exportkontingenterna i gällande handelsavtal, några starkare betänkligheter för närvarande icke torde föreligga att något vidga prisspanningen emellan smör och margarin. Enligt utskottets mening skulle det även ur nationalekonomisk synpunkt vara en fördel att utnyttja exportmöjligheterna för smör. Med beaktande av det anförda samt då, såsom framhålles i motionerna, både hänsynen till konsumenterna och till behovet av en anpassning till friare marknadsför-

hållanden motiverar någon sänkning av margarinpriset, biträder utskottet motionärernas förslag. Den minskning av statens för budgetåret 1955/56 beräknade inkomster av regleringsavgifterna för fettvaror, som härvid inträffar, bör enligt utskottets mening kompenseras genom att ett mot inkomstbortfallet svarande belopp överföres från jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror.

I motionerna I: 520 och II: 644 har vidare yrkats, att Kungl. Maj:t vid tillämpning av gällande förordning om användning av svenskt oljeväxtfrö icke skall fastställa kostnadshöjande bestämmelser rörande margarintillverkningen, vilka icke är erforderliga för fullgörande av det statliga stödet till den inhemska oljeväxtodlingen. Utskottet vill i anledning härav erinra om att, såsom motionärerna framhållit, åliggandet — genom överenskomme eller statligt tvång — att använda viss mängd inhemska rapsolja i margarin i sådana lägen, då export av dylik olja kan ske till högre pris än importen av valolja, kan medföra förutom en nationalekonomisk förlust en onödigt fördyring av margarinets produktionskostnader till förfång för antingen konsumenterna eller statskassan, beroende på om man utgår från oförändrad regleringsavgift eller från oförändrat konsumentpris. Vid en med tanke på dylika konsekvenser anpassad utformning av garantien åt oljeväxtodlingen är i nu åsyftade lägen ett åläggande om viss minimiiblandning av rapsolja enligt utskottets med motionärernas sammanfallande mening ej heller erforderligt eller till fördel för oljeväxtodlarna. Utskottet finner sig sålunda böra tillstyrka det i motionerna I: 520 och II: 644 i förevarande del framförda yrkandet.

Vad departementschefen i övrigt anfört beträffande fettvaruregleringen, såvitt nu är i fråga, föranleder ingen erinran från utskottets sida.»

dels utskottets hemställan under punkten A 6) bort lyda sålunda:

»6) i vad angår fettvaruregleringen, såvitt nu är i fråga, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall i förevarande del till motionerna I: 520 och II: 644, godkänna vad utskottet anfört;»

Regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter

5) Av herrar *Tjällgren, Lage Svedberg, Nord, Sundberg, Bror Nilsson, Pettersson* i Dahl, *Svensson* i Ljungskile och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett, att det stycke i utskottets utlåtande, som på s. 44 börjar med orden »Med anledning» och på s. 45 slutar med orden »norra Sverige», bort ha följande lydelse:

»Med anledning härav får utskottet erinra om att riksdagen till de jordbrukare, som år 1954 tillfogats mera betydande skördeskador, tidigare beviljat medel att utgå i form av amorteringslån och behovsprövade bidrag utan återbetalningsskyldighet. Av det till bidrag beviljade beloppet — 6 000 000 kronor — har 1 000 000 kronor anvisats till förstärkning av bidragsgivningen till jordbrukare i övre Norrland (JoU 1955: 6, rskr. 118).

Kostnaderna för ifrågavarande bidrag har bestritts av den besparing på ur prisregleringsanslaget utgående statliga mjölkpristillägg, som till följd av de i samband med skördeskadorna minskade mjölkleveranserna till mejeri i januari 1955 kunde beräknas för innevarande regleringsår. De sålunda företagna åtgärderna har främst varit avsedda att lindra de omedelbara verkningarna av det inkomstbortfall, som följer av en mera väsentligt felslagen skörd. Däremot torde vissa följdverkningar icke tidigare ha beaktats. Bland annat har, såsom motionärerna påpekat, den minskade mjölkinkvägningsen i övre Norrland medfört en icke oväsentlig ökning av mejerikostnaderna per kilogram, enär en betydande del av de med mejeridriften förenade kostnaderna är fasta. Härigenom minskas i motsvarande mån mejeriernas avräkningslikvider till producenterna. Ehuru utskottet finner de av motionärerna framförda synpunkterna beaktansvärda, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka det i motionerna I: 513 och II: 635 framförda yrkandet om en höjning av prisregleringsanslaget för nu ifrågavarande ändamål. Emellertid synes det enligt utskottets mening vara påkallat, att Kungl. Maj:t närmare undersöker möjligheterna att på lämpligt sätt beakta de i motionerna framförda synpunkterna. Såvitt nu kan bedömas, kan man vänta, att en större nedgång i mjölkleveranserna till mejeri än tidigare beräknats kommer att ske under innevarande regleringsår och att följaktligen vissa ytterligare besparingar sannolikt kommer att uppstå å den del av prisregleringsanslaget, som avsetts för mjölkpristillägg. Utskottet anser därför för sin del lämpligt, att Kungl. Maj:t äger att av ifrågavarande besparingar få använda ett belopp av högst 2,5 miljoner kronor för att inom Norrbottens och Västerbottens län ytterligare mildra följdverkningarna av skördeskadorna. Skulle under nästkommande regleringsår behov av dylika ytterligare åtgärder anses fortfarande föreligga, torde nästa års riksdag kunna sättas i tillfälle att ånyo överväga denna fråga. Vid nu angivna ståndpunktstagande avstyrker utskottet jämväl bifall till yrkandena i motionerna I: 521 och II: 648 om höjning av beloppet till extra mjölkpristillägg i norra Sverige.»

6) Av herrar *Eskilsson* och *Hægglom*, vilka ansett att

dels det stycke i utskottets utlåtande, som på s. 44 börjar med orden »Med anledning» och som på s. 45 slutar med orden »norra Sverige», bort ha följande lydelse:

»Med anledning härav får utskottet erinra om att riksdagen till de jordbrukare, som år 1954 tillfogats mera betydande skördeskador, tidigare beviljat medel att utgå i form av amorteringslån och behovsprövade bidrag utan återbetalningsskyldighet. Av det till bidrag beviljade beloppet — 6 000 000 kronor — har 1 000 000 kronor anvisats till förstärkning av bidragsgivningen i övre Norrland (JoU 1955: 6, rskr. 118). De sålunda företagna åtgärderna har främst varit avsedda att lindra de omedelbara verkningarna av det inkomstbortfall, som följt av en mera väsentligt felslagen skörd. Däremot torde viss följdverkningar icke tidigare ha beaktats. Bland

annat har, såsom motionärerna påpekat, den minskade mjölkinvägningen i övre Norrland medfört en icke oväsentlig ökning av mejerikostnaderna per kilogram, enär en betydande del av mejeridriftens kostnader är fasta. Höjningen av mejeripersonalens löner och mjölkfrakterna har gett särskilt stort utslag inom områden, där mjölkinvägningen minskat.

Ehuru dessa förhållanden gör de i motionerna framförda synpunkterna beaktansvärda, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka det framförda yrkandet om en höjning av prisregleringsanslaget för ifrågavarande ändamål. Ej heller finner utskottet det vara en lämplig utväg att genom höjda mjölkpristillägg i fortsättningen ge en kompensation, som ej kommer dem till godo, som på grund av skördebortfall lidit svårast förluster, genom att de tvingats till utslaktning av mjölkkor.

Emellertid synes det enligt utskottets mening vara påkallat, att Kungl. Maj:t undersöker möjligheten att inom ramen för det för innevarande regleringsår gällande allmänna bemyndigandet att handha jordbruksprisregleringen på bästa sätt tillgodose motionernas syfte, och bör Kungl. Maj:t bemyndigas att för sådant ändamål använda besparingar, som under innevarande regleringsår på grund av minskad mjölkinvägning kommer att uppstå på den del av prisregleringsanslaget, som avsetts för mjölkpristillägg.

Då frågan om mjölkpristilläggen varit en förhandlingsfråga, vill utskottet inte förorda någon bestämd lösning eller något till en viss summa begränsat anslagsbelopp, utan bör Kungl. Maj:t bemyndigas att inom den beviljade anslagsramen efter förhandlingar med jordbrukets organisationer vidtaga de åtgärder, som visar sig påkallade. Utskottet vill dock framhålla lämpligheten av att då medel tages av besparingar å anslag till mjölkpristillägg, användningen bör begränsas till täckande av inkomstbortfall inom mjölkproduktionen och att därför bidragens fördelning bör ske genom mejerierna och att hänsyn därvid bör tagas till de nuvarande mjölkleveransernas storlek i förhållande till vad som tidigare under visst antal år varit normal leverans. Vid nu angivna ståndpunktstagande avstyrker utskottet jämväl bifall till yrkandena i motionerna I: 521 och II: 648 om höjning av beloppet till extra mjölkpristillägg i norra Sverige.»

dels ock utskottets hemställan under punkten F bort lyda sålunda:

»F. att riksdagen må medgiva Kungl. Maj:t att använda förut angivna besparingar under reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1954/55 för att inom Norrbottens och Västerbottens län ytterligare mildra verkningarna av 1954 års skördeskador i enlighet med vad utskottet förordat i det föregående;»

7) Av herrar *Bror Nilsson* och *Pettersson* i Dahl, vilka ansett, att i anledning av motionerna I: 522 och II: 647

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 46, som börjar med orden »Utskottet vill» och slutar med orden »riksdagens åtgärd» bort ha följande lydelse:

»Av vad i propositionen anförts beträffande fördelningen av nettoökningen från och med den 1 april 1955 av mejeripriset på konsumtionsmjölk framgår, att konsumtionsmjölksmejerierna tillförts en större del av prishöjningen, per kilogram invägd mjölk räknat, än övriga mejerier. Därigenom torde ha beaktats de synpunkter av försörjningsmässig art, som anförts beträffande konsumtionsorterna. Vid fördelningen av prishöjningen till mejeri den 1 september 1955 torde därför — fastän detta är en jordbrukets interna angelägenhet — enligt utskottets mening vissa skäl tala för ett större beaktande av produktmjölksmejeriernas intressen, varför Svenska mejeriernas riksförening i samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämnden bör ha viss frihet vid fördelningen.»

dels ock utskottets hemställan under punkten A 10) bort lyda sålunda:

»10) i fråga om regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 522 och II: 647 ävensom med avslag å motionerna I: 513 och II: 635 samt I: 521 och II: 648 — sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga — godkänna vad utskottet anført;»

8) Av fru *Lindskog*.

Anslagsäskanden

9) Av herrar *Nord, Hansson, Svensson* i Ljungskile, *Rimås* och *Nilsson* i Lönsboda, vilka ansett, att i anledning av motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, utskottets hemställan under punkten C 3) bort lyda sålunda:

»3) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 520 och II: 644, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.* ett reservationsanslag av 600 000 kronor;»